

ΦΩΣ ΦΩΤΩΝ
SINE NEBVLS ET VMBRA
SIVE

ORACVLVM JACOBÆVM

CAP. I, 17.

DE

ILLVSTRISSIMA
DIVINAE IMMVTABIL-
TATIS MAIESTATE

APERTA SCENA, CONSPICVA

IN

SOLEMNI HAC DISSERTATIONE

QVAM

SVB PRÆSIDIO

DN. JOH. ADAMI SCHERZERI

SS. THEOL. DOCT. PROFESS. PVBL. PRIM. FACVLT. SVÆ
SENIOR. INGENVI PRÆSVLATVS MISN. CANONICI
ET THESAVRARIJ, CONSIST. ELECT. ETC.

DOCTORVM AC ERVDITORVM EXAMINI ET DISQVITIONI
PVBLICE SVBMITTIT

JACOB-HENRICVS OHLIVS
REGIOM. PRVSS.

D. XXII. SEPTEMBR. A. MDC LXXIV.

WITTENBERGÆ,

RECUSA IN OFFICINA HAKIANA, M D CC XXXVI. (6)

UNIVERSITÄT
SACHSEN-ANHALT
LEIBNIZ-BIBLIOTHEK
HARZ-UNIVERSITÄT
MAGDEBURG
LEIBNIZ-BIBLIOTHEK
HARZ-UNIVERSITÄT
MAGDEBURG
LEIBNIZ-BIBLIOTHEK
HARZ-UNIVERSITÄT
MAGDEBURG

Pf. LXXX. 20.

יהוה אלהים צבאות
הוא פניך ונושעך:

Llustriori vix quisquam splendidissimam illam ac ex splendore illustrissimam Immuetabilis Divinae Majestatem theatro exhibitam oculis usurpaverit, praeter Jechezkelem acerrimum illum $\alpha\omega\upsilon$ $\Theta\epsilon\iota\omega\upsilon$ speculatorem, cap. I. 27. collat. 4. Videbat equidem Daniel fluvium igneum a conspectu Jehovæh manentem (c. VII. 10.); non tamen fontem ipsius Luminis hujus perspexit. Videbat Moses rubrum flagrantem non conflagrantem (Ex. III. 2.); at miraculum h. l. *rubus* (mysterium carnis a $\alpha\delta\upsilon\gamma\alpha$ assumta;) non ignis sibi vendicabat. Descendebat immutabilis Legis immutabilis Autor in gloria *consumentis non v. consumendi*, h. e. omnia mutare valentis; in se autem immutabilis) ignis coram oculis Israel (Exod. XXIV. 17. XIX. 18.) sed scenæ splendorem mutabilis Israelitæ oculus intueri nec debebat (XIX. 21.) nec poterat (XX. 19.) Hic autem Prophætæ aperta scena Immuetabilitatis Divinae Magnificentia clarissime praesentatur. **וַיֵּרָא**, inquit, *Vidi* (accuratissime perspexi, tanquam in theatro scenico) in Throno, Sapphiri instar nitente, Figuram Hominis, **עַיִן דְּהַשֵּׁמֶל** tanquam colorem crepitantis flammæ, vel vividissimum, ut Trem. vertit, sive lucidissimum & instar electri, quod Luth. notat, (ratione fulgentissimi nitoris, $\text{\&}$ tanquam speciem ignis. **בֵּיתֵי** INTIMI, h. e. intrinseci & mere essentialis (**מְרֻקְקוֹת** in semet recipocantis v. 4.) **כִּיבֵי** undiquaque (adeoque IDEM UBIQUE summe lucidus, nullaque sui ex parte variabilis aut obsecurabilis est) **supra** $\text{\&}$ **infra** lumbos ejus emicantis. **רֵאיוֹתָי** (natanter

κατ' ἐπανάληψιν) vidi ego tanquam aspectum ignis & SPLENDO-
REM undiquaque circa illum.

Quantam vero illic Propheta ἐν ὑποτυπώσεσιν abstrusa OCULIS;
tantam hic Apostolus expresso *χηματισμῶ* LUMINIS hujus
ἀπεροσίε (1. Tim. VI. f.) serenitatem AURIBUS proponit, adeoque
visionis propheticae clarissimam expositionem subministrat. Hoc
igitur Jacobæum, non tantum rerum pondere, sed etiam vel solo-
rum verborum gravitate incomparabile oraculum hac vice, et ipsi-
ci (juxta trinam mentis nostræ facultatem) tractationis Sectione,
intimius & non per transentem introspicere propoſuimus. Vene-
rantes Patrem Luminum, velit radio sapientiæ suæ tenebras
mentis nostræ dispellere, animumque nostram luce celestis gratiæ
collustrare & illuminare, ut in ejus lumine videamus lumen, hic quidem
δι' ἰσόπτρεσ ἐν ἀνιγμате; illic vero *εἰσπτικε* in luce æternæ beatiudi-
nis nunquam defectura. Amen!

SECTIO I. Philologica.

Dimisso autem priori, versus 17. de gratiosissima omnis boni
& doni effusione, effato; *posterior* saltem, ejusdem vers. de Bonitatis
& Perfectionis illius Autore, elogium nunc, Jova juvante, *εἰργχεῖν*
& singulas Textus voculas seorsim ἀκριβολογεῖσθαι.

τῷ Πατρός.

§. 1. Hebræis Pater dicitur *אב* a R. *אבן* (qs. qui bene vult,
sic a propensā in Liberos voluntate dictus) a quo *Pator* græcum
πατήρ (facta literarum meratthesi, itemque ejusdem organi litera-
rum mutatione &c.) vult derivare *Lex. gr. f. 522*. Rectius tamen cum
Scapula dixerimus, deductum esse hoc vocabulum a *σπείρω*: ut di-
catur *πατήρ*, qs. *πατήρ*, sicut & latinum *Sator* pro Patre usurpatur,
pro patre, intellige, physico generante, non vero pro adoptante,
neque pro create, qui est solus Deus. Scite ergo Eustathius, Deum
πατέρα appellari, dicit, qs. *πάντα τῆσιν*: *Hominem* vero qs. *παῖδας*
τῆσιν. Et sic, respectu Dei non incommode derivari potest a
πάσ; quomodo & *prisci Siculi, Bithyni & Scythæ* dixerunt *πάσ* pro *πα-*
τήρ: quod *Syracusani* per ἀναδιπλασιασμὸν pronunciare *πάππας*:
(vid. *Magnif. Dn. Præfatis disp. an. 1672. d. 9. Jan. in Orac. ex Jes. IX.*
6. 7. Resp. M. Christoph. Beyero, §. XIX.) Quia Deus est omne in omni;
(Quod gentiles etiam natura duce agnoverunt. Unde *Poeta*: Jupiter
est,

est, quodcunque vides, quocunque moveris. *Lucan. lib. 6. Et Orpheus in hymnis:*

Jupiter Omnipotens est primus & ultimus ipse,

Jupiter est fundamentum humi ac stellantis Olympi,

Jupiter est caput & medium; Jovis omnia munus, &c.

Sophocles in *Trachinis*: ὁ τῶν πάντων Ζεὺς πατὴρ ἑλίου πᾶσι (S.). *Pater omnium Eph. IV. 6. Ens autem Apoc. 1. 4. 8. col. 1. Cor. VIII. 6. Pater Patrum Matth. XXIII. 9. Neminem Patrem vestri um vocetis in terra, unus enim est Pater vester, qui in caelis est.*

§. 2. Varii autem est τῶν πατρῶν in scripturis acceptio. Vel enim usurpatur I. pro Parente secundum esse: vel, ut Paulus loquitur *secundum carnem Ebr. XII. 9. pro Avis & Atavis nostris, a quibus originem duximus Gen. XXVIII. 13. Esa. XLIII. 27. Job. VIII. 39. 53. 56. & alibi passim. II. Pro Patre secundum dici, seu morali. Quales dicuntur: (N) vel ratione Reverentiae, ut (a) Reges, Magistratus, Domini, 1. Sam. XXV. 12. 2. Reg. V. 13. XVI. 7. quo sensu Machir dicitur Pater Gillhadis, i. e. juxta quosdam, Princeps istius Regionis 1. Paral. II. 21. 23. Vid. Ravanell. P. II. Biblioth. S. f. 506. (β) Pastores Ecclesiae (cujus ordinis titulum πατὴρ ἐξουσίας sibi solia rogat Papa, papa!) Praeceptores, Doctores 1. Cor. IV. 15. Judic. XVIII. 19. 2. Reg. II. 12. VI. 21. Sic Patriarchae appellantur Patres Job. VII. 22. Rom. IX. 5. & omnes fideles V. T. qui etiam παρθεύοντες, i. e. ut Beza vertit, Majores seu Antecessores, appellantur Hebr. XI. 2. quorum animas, corpore solutas in limbum Patrum detrusas fuisse, usque ad ascensionem Christi, Papatu comminiscuntur, ex parte consentientes eum Marcione, de quo Irenaeus lib. 1. cap. 29. & Epiph. haeres. 21. Patres itidem indignantur Doctores Primitivae Ecclesiae; quorum Dicta & Scripta quidem superstitiosa nimis venerantur observantia, illorumque Autoritati plurimum tribuunt, immemores istius Lactantii, *Haec sunt, iniquentis, religiones, quas sibi a majoribus suis traditas pertinacissime tueri ac defendere perseverant, nec considerant, quales sint, sed ex hoc probatas atque veras esse confidunt, quod earum Verba irradiderunt, tantaque est Vetustatis auctoritas, ut inquirere eam scelus esse ducatur. Lib. II. Instit. de orig. err. cap. 7. Et Lib. 5. cap. 20. ait: A quibus si persuasiones ejus rationem requiras, nullam possint reddere, sed ad Majorum judicia confugiant, quod illi sapientes fuerint, illi sciverint, illi probaverint, quid esset optimum. Sicque seipos sensibus privant, ratione abdicant, dum alienis erroribus**

ribus credunt &c. Cum memores esse debeant illius Augustini: Cypriani autoritate non teneor: quia literas Cypriani non ut Canonicas habeo, sed eas ex Canonicis considero, & quod in eis divinatorum Scripturarum autoritati congruit, cum laude ejus accipio: quod autem non congruit, cum pace ejus respuo. L. II. c. Crescon. Gramm. c. XXXII. Conf. eund. *Epist.* XLIX. ad Vincent. c. Domatist. allegatum etiam *dist.* IX. c. noli 9. Vide sis *Episcopium*, qui ait, titulum Patrum non sine parvo veritatis præjudicio ac detrimento in Ecclesia usurpari ceptum. *Resp. ad Epist.* Wading. c. 1. Tom. I. Oper. f. 132. b. Transseunt paulatim Tituli in gloriam, & cum atate acquirunt Majestatem, qua perculse mentes impediuntur, quo minus progredi possint ad liberam veritatis inquisitionem. (γ) Seniores seu ætate profecti. 1. *Tim.* V. 1. 1. *Job.* II. 13. 14. (Δ) vel ratione Beneficentiæ: ut Tutores, Curatores, Patroni, Mæcenates, Amici &c. *Gal.* IV. 1. 2. *Hiob.* XXIX. 26. 27. quo sensu & Deus, Pater Judæorum *Esa.* LXIII. 16. *Jerem.* XXXI. 9. ac Pater orphanorum, dicitur *Pf.* LXVIII. 6. Quemadmodum etiam ap. *Josepb. Antiqu.* Lib. XI. c. 6. Artaxerxes Amanem vocabat Patrem suum & *Lib.* XII. cap. 3. Antiochus M. eodem titulo cohonestabat Zeuxidem amicum præcipuum; & Demetrius Lasthenem, *Lib.* XIII. c. 8. III. Pro Autore, Inventore sive Instauratore alicujus rei. Ut Lamechi Filii *Gen.* IV. 20. Sic Cicero Hocratem vocat Patrem Eloquentiæ: Sic Horatius Æolum, ventorum Patrem: Sic Christus Diabolum Patrem mendaciorum. *Job.* VIII. 44.

§. 3. IV. Pro Creatore seu Deo: & tum vel (Ν) ὑποστατικῶς (α) Pro Prima SS. Triados Persona *Eph.* III. 14. 15. (β) Pro Secunda: *Jes.* IX. 6. (γ) Pro Tertia, ut in *Hymno Pentecost.* ubi Spiritus S. Pater pauperum nominatur. (Δ) ὁμοιωτῶς, pro Tota SS. Trinitate creatrice & conservatrice operum suorum 1. *Cor.* VIII. 6. *Matth.* VI. 1. *Luc.* XI. 3. Quamvis ἑξοχη PATREM vocamus; non ut Parentes nostros contemnamus, sed ut ILLUM omnibus anteferamus, qui nos creavit & adoptavit, ait Chrysost. *Hom.* 51. in *Matth.* Et *Hom.* 43. oper. imperf. in *Matth.* Ecce, inquit, in arbore, quamvis plurimi rami plurima producant folia: tamen omnium ramerum & folium una dicitur radix. Sic & in mundo, quamvis homo hominem generes: tamen unus est Pater, qui omnes creavit. Et hæc significatio (Essentialis) est h. l. propria: ubi DEUS Pater Luminum dicitur. Idque vel: (α) Formaliter: quod Essentia divina sit merum Lumen, teste *Symb. Niceno: Lumen de Lumine,*

Lumine. Conf. *Gloss. Philolog. 8. Lib. III. Tract. 1. Can. 8. n. 2.* ubi h. l. ita
 exponit: A Patre Luminum i. e. *luminissimo, gloriosissimo.* *Supra quæ
 non ascendit Lax ejus, ex Hiob. XXV. 3.* (β) *Virtualiter:* quia creavit
 lumina siderea *Gen. 1. 2. & Lumina Angelica Ebr. XII. 9. Ps. CIV. 4. &
 Auctor est verbi sui, quod Lumen est Ps. CXIX. 105. XIX. 9. 2. Petr. I. 19.*
 (γ) *Possessivus:* quia habitat in Lumine inaccessibili *1. Tim. VI. 16.*
Ps. CIV. 2.

τῶν Φώτων.

§. 4. Non sine indice digito a Luminis productione Deum
 mundi primordia inchoasse, facile ominamur. Dei enim Creatoris
 signum quasi & Hieroglyphicum est lumen & analogia divinæ es-
 sentie. Hinc angelos cum primæva luce creatos esse, plurimi
 (quorum sententiam nunc non examinamus) arbitratur, quod &
 luminosa sint essentia, & dicantur Luciferi *Hiob. XXXVIII. 7.* & idco
 primos creatos esse, quia proxime ad naturam Dei spirituales præ
 cæteris creaturis accedant. Et sane, quo quid nobilior, eo lumino-
 sior: & quo propius ad naturam spirituales seu ad sedem cele-
 stem accedit: eo plus de qualitatibus luminosis participat. Sic in-
 fima Terræ moles umbra & nocte obscurior est; at pellucidam
 Aqua habet proprietatem, quia altius affurgit, & longius a terræ
 natura recedit: longissime Aer: & eo longius, quo propius ad cæ-
 lum; Quod tandem fere totum est Lumen, luminibus sidereis con-
 fertim undiquaque oblitum atque stipatum.

§. 5. Expendemus igitur nunc voculae *Luminis* naturam, quæ
 vulgo tripertita subsistat significationi, *Proprie* scilicet *Metaphoricæ*, &
Metonymicæ. Significat ergo (N) *Proprie*, Splendorem seu Lu-
 cem, sive illa sit immediate creata *Ps. LXXIV. 16. Apoc. XXII. 5.* sive
 ab hominibus accensa & suscitata *Luc. XVIII. 16. Act. XVI. 29.* (B)
Metaphoricæ, denotat vel (α) id, quod est manifestum *Ps. XC. 8. Job.*
III. 20. seq. (β) Intellectum, Rationem, Matth. VI. 23. Luc. XI. 35. Si lu-
men, quod in te est, sunt tenebræ: quanta erunt ipse tenebræ? (γ) Lati-
tiam, Eph. VIII. 16. Judeis erat Lux & latitia. (δ) Benignum Dei fa-
vorem Ps. XXVII. 1. Κύριε Φωτιστός µε, Hiob. XXIX. 3. ὄτε τῷ Φω-
τὶ αὐτῷ ἐπορεύοµεν, uti LXX. Conf. Ps. CIV. 2. lumine amictus tan-
quam vestimento. (ε) Ipsum DEUM, 1. Job. I. 5. ὁ Θεὸς Φῶς ἐστὶν
Apoc. XXI. 23. XXII. 5. ἡ δόξα τῷ Θεῷ ἐφώτισεν αὐτήν, illuminat.
 (ς) *Messiam Luc. II. 32. Φῶς ἐστὶ ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, Apoc. XXI. 1.*
 Job.

Job. I. 9. Hic erat Lux illuminans &c. Et Christus dicitur Splendor gloriae Dei Ebr. I. 3. qui a Patre Luminum, tanquam radius a Sole, resplendet. Scite Lyranus: Filius procedit a Patre, ut splendor a Sole, Splendor est Soli coevus, & esset aeternus, si Sol aeternus esset. Et Psal. XXXVI. 10. dicitur in Lumine tuo videbimus Lumen: quod Rabbini veteres de Messia interpretati sunt, quibus faveat locus Malach. IV. 2. Luc. I. 78. Num. XXIV. 17. (vid. Galatinum lib. 8. cap. XI. vel potius Reymund. Pugion. Fidei P. II. c. XI. fol. 333. & Drusium lib. 15. Observat. cap. 4.) Conf. Glass. de hac materia prolixè discurrentem lib. V. Philolog. S. Tract. I. cap. 8. fol. 174. seqq. (η) Verbum Dei Ps. XIX. 9. CXIX. 105. 1. Petr. I. 19. 2. Cor. IV. 4. 6. (θ) Regnum Caeleste & Ecclesiasticum Coloss. I. 12. collat. 13. 14. ἐν τῷ Φωτὶ; i. e. in Regno Christi gratioso Luc. XVI. 8. οὐδὲ τῷ Φωτὸς, filii Lucis i. e. Ecclesiae Eph. V. 8. 1. Job. I. 7. (ι) Doctores & Ministros Ecclesiae Matth. V. 14. Vos estis Lux Mundi. (κ) Metonymice, denotatur vel (α) Ipse Ignis, Mar. XIV. 54. Petrus, Ἐξουζινώμενος πρὸς Φῶς, calefaciens se ad ignem, collat. cum Luc. XXII. 55. ubi per πῦρ explicatur. Sicuti etiam apud Ebraeos אור tam Lucem quam Ignem innuit. Unde est fortassis lat. urere, & graec. ὀρέω, observante Beza. (β) DEUS, Apoc. XXI. 23. illuminans Ps. XXXVI. 10. Et hic dicitur Pater luminum, quia luminum tam corporalium quam spiritualium autor est, indeque signis & symbolis lucis a condito usque mundo semper est delectatus. Sic apparebat Mosi in rubo ardenti, non comburenti, ideoque mere splendenti Exod. III. 2. Israclitas ducebat in columna ignea lucente Exod. III. 21. sq. & Pectorale Sacrum vocabatur האורים. Inde Plito, teste Justino, cohort. ad Graec., dixit: Ἐν τῇ πυρώδει ἕστια τὸν Θεὸν εἶναι. Et superstitiosus Papatus adhuc lumina & candelas multas in templis suis, in gratiam & delectamentum Dei, stulte accendit. Vid. Corn. Henr. Agrippa, Occult. Philos. lib. I. cap. 7. sqq. (γ) Fenestra, Gen. VI. ubi clarum Lumen (Ebr. צהר quae vox proprie splendorem significat) efficere arca, est, ut verterunt Trem. Jun., efficere, ut arca fenestrata sit luculentissime.

παρ' ὧ.

§. 6. Particula παρὰ (apud Poetas παρ', per apocopen, & παρὰ per paragogen) pro varietate constructionis, varias diversarum significationum in scripturis obit vices. (N) Cum Genitivo, signi-

significat a vel ab: 2. *Tim. I. 13.* quos παρ' εἰμῶ, a me audivisti. 2. *Tim. III. 14.* παρὰ τίνος, a quo didiceris, it. *Luc. I. 45. Job. VI. 45. XVI. 28.* Exceptis duobus locis in *Marco*: Priori, III. 21. οἱ παρ' αὐτῶ, quod *Erasmus* reddidit: *Qui ad eum attinebant.* Th. Beza: *Qui eum sanguine contingebant.* Tremelliana: *Ejus Propinqui.* Vulgata: *ejus Agnati.* Lutherus: *die um Jhn waren.* Posteriori: V. 26. Mulier sanguinis fluxu laborans expendit τὰ παρ' αὐτῆς πάντα, omnia sua. Ubi *ly* παρὰ illic propinquitatem: hic possessionem denotat.

§. 7. (α) Cum Dativo, plerumque *Apud. Luc. I. 30.* Invenisti gratiam παρὰ τῷ Θεῷ, apud Deum, XVIII. 27. Impossibilia παρὰ ἀνθρώποις, apud homines, possibilia sunt παρὰ τῷ Θεῷ apud Deum. It. *Joh. XIV. 23. Act. XXI. 16. XXVI. 8.* Sic elliptice subintellectum eandem obtinet significationem, ut *Hebr. IV. 2.* contemperans fidei (παρὰ) τοῖς αὐτοῖς, apud illos, qui audierunt, & 2. *Cor. II. 1.* Ἐμπροσθέν (παρ') ἐμαυτῶ, constitui apud me. Interdum tamen etiam denotare potest *In*, ut h. l. nostro, & aliis, & *Joh. XIV. 23.* Manebimus apud eum, & in eo.

§. 8. (Α) Cum Accusativo: (α) *Ad, Matth. XV. 29. & 30.* παρὰ πόδας ad pedes, conf. *Luc. X. 39. Act. XIII. 16.* (β) *Apud, Juxta: Luc. V. 1.* παρὰ τὴν λίμνην (ut Tremell. & Vulg. habet) apud stagnum *Marc. I. 16. Act. IV. 35. 37. Matth. XX. 3.* sedentes, παρὰ juxta viam (γ) *In, Matth. XIII. 4. 19.* παρὰ τὴν ὁδὸν, in viam (δ) *Præ: vid. §. 9. sq.* (ε) *Propter: 1. Cor. XII. 16. & παρὰ τὸ πῶ, numpropterea. Et Aristot. lib. III. Eth. ad Nicom. cap. 6. §. 4.* Hivero, inquit, sunt sperantes παρὰ τὴν ἐμπειρίαν, propter experientiam, (ς) *Contra: Act. XVIII. 13.* παρὰ τὸν νόμον, contra legem persuadet is DEUM colere *Rom. I. 26.* mutarunt usum naturalem in eum, qui est παρὰ φύσιν, contra naturam. *Rom. IV. 18.* Abraham sub spe, παρ' ἐλπίδα, contra spem credidit. *XVI. 17.* Et scandala, παρὰ τὴν διδασχὴν, contra doctrinam, quam didicistis, facientes (η) *Præter, Ultra: Luc. III. 13.* Nihil, παρὰ τὸ διὰ τεταγμένον, ultra vel præter id, quod constitutum est vobis. *Cor. III. 11.* Fundamentum aliud nemo potest ponere, παρὰ τὸν κείμενον, præter id, quod positum est. *Gal. I. 8. 9.* Si quis evangelizet vobis aliud, παρ' ἢ, præter id. Quem locum *Gordonius Huntlaus* (secutus *Bellarminum lib. 4. de V. D. cap. 10.*) in *Epit. Controv. p. 126. sq.* per contra exponit adducens II. cc. sup. in (ς) ad stabiliendum Traditiones: nam A-

B

posto-

florum nonea, quæ præter verbum scriptum, sed tantum quæ contra id afferuntur, prohibuisse contendit, contra Matth. XV. 9. Sed refutationem textus ipse ad latus reservat juxta illud Ebræorum: אין מקום שפרקו מינים ואין תשובתו בצד i. e. nullus est Scripturæ locus, quem avulserunt Heretici, qui non habeat responsum in latere suo. Extat enim præced. v. 6. vox ἕτερον, quod præcise significat tale aliud, quod saltem est distinctum seu diversum ab aliquo, licet illi non formaliter sit contrarium. Sic enim Hom. *Iliad.* β. χολὴς δὲ ἕτερον πόδα, claudus pede altero (non, contrario.) - Et *Ibucyd.* ἕτερον ἕτερον προφέρει, alter alteri præstat (subordinate, non, contrarie.) *Aristot. lib. 3. Ethic.* ἕτερα γὰρ ἕτεροι ἐστὶν ἡδέα, alia aliis placent.

§. 9. In compositione verbum suum, quod afficit in diversas rapit significaciones. Significat enim (α) *Morum ad locum*: Matth. II. 1. παρεγένοντο, advenere. (β) *Iniquitatem*: Matth. XV. 2. Quare discipuli tui, παραβαίνεισθε, inique transcendunt traditionem? *Jude 3. παρεσιόουσθε*, i. e. inique præter jus & fas insinuarunt se quidam; ceu exponit *Jun. in not. ad Epist. Jud. Tom. I. opp. fol. 1670.* (γ) *comparationem*: vel *Similitium* (si cum verbo): *Marc. IV. 30. ἐν ποτα παραβάλῃ παραβάλλωμεν*, qua collatione comparabimus; vel *imparium* (si eum nomine construatur): *Luc. XIII. 2. 4.* Putatis hos Galilæos, παρα πάντα, præ omnibus peccatores fuisse? *Rom. I. 25.* coluerunt creaturas, παρα κτίσαντα, præ creatore, *XIV. 5.* quidam judicant diem præ die. *Ebr. I. 9.* præ locis suis. *Pf. XXXV. 5.* Jehovah est magnus: παρα πάντας τὰς θεάς, ut LXX. reddunt.

376.

§. 10. Quomodo tripliciter Græcorum § adhibeatur, ex Grammaticis constat. Cujus nunc saltem & USUM, & VIRTUTEM videri operæ pretium erit. Ponitur autem (α) Pro *simplicis negationis*: & se præterdit ad sequentia verba *negative*; qui sensus etiam præsentis loci est, & in Scripturis alibi: *Matth. V. 37. Jacob. V. 12.* passim (β) Pro *comparativa* particula: *Gen. XLV. 8. εἰς ὑμᾶς, Non vos, sed Deus me huc misit, i. e. Deus potius, quam vos. Prov. XVII. 12. collat. 1. Sam. XVII. 8. & Hof. XIII. 8. Occurrat vrsæ orba in virum, ac non stolidus in stultitia sua. Trem. Jun. ira: Expedi magis vrsæ accurrere, quam &c. Luth. Es ist besser einem Wahren begegnen, denn die*

die Jungen geraubet sind, als 2c. Quod autem LXX. male: ἐμπεσ-
 τευ μερίμνα ἀνδρῶν νοήμονι, οἱ δὲ ἄφρονες διαλογίζονται κακά, i. e. incidat
 sollicitudo viro prudenti: inspicientes vero colloquuntur mala, i. Cor. I. 17.
 coll. 14. 16. ἢ ἀπεσπασε, non misit me ad baptizandum, sed &c. i. e.
 potius ad Evangelizandum, quam baptizandum. (γ) Ἐλλειπτικῶς,
 pro non solum: Gen. XXXII. 28. ἢ κληθήσεται, i. e. non solum vocabitur
 nomen tuum Jacob, sed & Israël (utroque enim nomine vocatur
 posthac indiscriminatim.) Matth. X. 20. ἢ γὰρ ὑμεῖς ἐσθε, i. e. non tan-
 tum vos loquimini, sed & comprimis Spiritus S. Marc. IX. 37. qui
 me suscepit, ἐν ἐμῶ, i. e. non tantum me excipit, sed etiam Patrem.
 Ita & Job. XII. 44. V. 22. (δ) Extra debitum locum: Rom. III. 9. Quid
 ergo? praeclimus? ἢ πάντως (non omnino, h. e. aliquatenus) pro
 πάντως ἢ, omnino non. Exod. XXXIII. 2. ἢ γὰρ μὴ ἴδῃ, non videbit
 me homo & vivet, pro: dum vivit, non videbit me. Deut. XXII. 4.
 ἢ ὑπερόψει, non videbit & occultabit, pro: si videbit, non occultare
 debet. (ε) Abundanter: i. Job. II. 22. Negans, ὅτι ἰησοῦς ἐν ἐστῶ, quod
 Jesus non sit, i. e. quod Jesus sit Christus.

§. II. Habet praeterea particula ἢ, virtutem (α) contrarium as-
 firmandi, si ante verbum ponatur: Exod. XX. 7. ἢ γὰρ μὴ καταρίσῃ,
 non relinquet impunem, i. e. gravissime puniet. Levit. X. 1. obtulerunt
 ignem alienum ὃ ἢ προσέταξε, quem non praeceperat, i. e. quem severis-
 sime prohibuerat. Apoc. XV III. 7. γῆρα ἐν ἐμῶν vidua non sum id est,
 populosa sum admodum, ἢ πένθῳ ἐν ἰδῶ, & luctum non videbo,
 i. e. summe semper latabor. Vide plura ap. Glass. Philolog. S. Lib. III.
 Tract. 3. can. 20. Tr. 5. can. 20. (β) Privandi, si ante nomina ponatur.
 Prov. III. 25. Formicae populus sunt non validus, i. e. infirmus. Hof.
 XIII. 13. Ipse filius ἢ ὃ φρόνιμῳ, non sapiens i. e. stolidus Conf. Esa.
 XIV. 6. plaga non recedente, i. e. urgente & manente. (γ) Negationem
 intendendi, si negationes duplicentur aut triplicentur: Luc. XXI. 33.
 verba autem mea, ἢ μὴ, non transibunt, it. Job. XIX. 41. passim.
 Matth. XXIV. 21. Erit afflictio magna, qualis non fuit, ἢ ἢ μὴ, &
 non futura est, it. Marc. XIV. 25. Luc. X. 19. XXIII. 53. ἢ ἐν ἡν ἔδῃ πῶ
 ἢ δέει κείμενῳ, ubi non erat nondum nemo positus. Vid. Glass. Philol.
 S. Lib. III. Tract. 5. can. 20. n. 3. pag. 281. sq. Pasor. Lex. grac. p. 519.

Εἶν.

§. 12. Ἐν (per Syncop.) pro ἔνεστι a verbo εἶναι, quod ab inu-
 fit.

B 2

fit. *ἔω* sum, cuius (simplicis) innumeratas in scripturis significatio-
 num varietates enumerare, nostri jam non est propositum; sed solum
 de compositio *ἐν* hic erimus solliciti. Dicitur vero *τὸ inesse* de
 modo & *adherentia* & *inherentia accidentali*, & in sacris usurpatur per
 modum *inherentia* sive *adherentia*, v. g. uvarum in vite, membrorum
 in corpore, aut etiam accidentium in substantia. Sic *Gal. III.*
28. & *Coloss. III. 11.* *ἐκ ἐν Ἰουδαῖοις*, *ἐκ ἐν δέσλοισι* &c. i. e. non inest,
 h. e. non adheret Christo (nostræ viti; nostro capiti) *Judæus*, quia
Judæus: Græcus, quia *Græcus*, *seruus*, quia *seruus* &c. sed omnes *ἔς unus*
 (unum congregatum corpus) *estis in CHRISTO JESU*. Notabilis
 præterea locus est *Luc. XI. 41.* *Date in elemosynam τὰ ἐνὸντα*, quæ
ἰνσunt (ceu accidentia prava,) quasi dicat: intra pectus vestrum est
 plenum rapinarum & malitiæ, idcirco purgate & lavate (non exter-
 nas manus, sed) interna pectora, & (loco raptus) date pias eleemo-
 synas, & omnia erunt vobis munda, mundato corde, ex quo omnia
 promanant *Matth. XV. 19. 20. XII. 35.* In nostro præfati loco, pro-
 cul dubio utraque, & *adherentia* & *inherentia* negatur, cum Jaco-
 bus accurate dicat: *Παρ' ᾧ ἐκ ἐν*, quod significare potest; & *in quo*
non inheret; & *apud quem* seu *cui non adheret* accidentalis quædam
 transmutatio; cum in DEUM nulla cadant Accidentia, ut ex seqq.
 patebit.

παραλλαγή.

§. 13. Est hoc Nomen a *παραλλάττω* (quod ab *ἀλλάττω*) al-
 tero, permutatim vario: Unde *παραλλαγή* & *παραλλαξίς*, discre-
 pantia (*Plato* pro hallucinatione etiam & aberratione posuit, si cre-
 dimus *Budæo*.) Cum vero hoc vocabulum extra hunc locum in
 sacris non reperiatur (quæ tamen ejus acceptio sit in profanis, vi-
 deri possunt ap. *Scapulam*;) idcirco nil nisi emphasin ejus hic nota-
 bimus, quam scilicet *Apostolus* hac singulari & vix obvia vocula ex-
 primere voluerit. Notum autem est, quæ ap. Mathematicos *πα-
 ραλλαγή*, seu, quod idem est, *παραλλάξις* sit formalis ratio: nimirum
 quidem revera obtinet: eam discrepantiam illi, beneficio dimensio-
 nis juxta proportionem, judicare norunt. At talis *παραλλαγή*,
 inquit *Jacobus*, in Patre Luminum non est. Cum enim DEUS sit
 ipsa essentia, mutabilis sive variabilis esse non potest, aut aliter se
 nobis

nobis exhibet, quam revera est, quia essentiae (*quae sunt sicut numeri,* dicente *Aristot.*) non sunt successivae; ideoque nec mutabiles. *Mutari enim est,* inquit *Scotus in Phys.* ex mente Aristotelis, *aliter se habere secundum prius & posterius.* Talis autem mutatio dupliciter contingit: vel *intrinsece* vel *extrinsece.* Hanc, quae in sensus incurrit, de DEO negat & oculus & experientia; illam respuit Essentiae divinae simplicitas. Confirmat hoc veritas cum revelata, tum innata, seu sana Ratio. Nam *Mich. III. 6.* DEUS diserte dicit: *Ego sum DEUS, & non mutor.* Ratio vero sana sic discurrit: omne id, quod mutatur, secundum accidentia mutatur. Accidentia enim sunt adjuncta perfectionis, substantiam perficientia. At talia in DEO nulla sunt, quae omnia praeclarissime demonstrat *Magnif. Dn. Praeses, in Colleg. suo Anti-Soc. Disp. VII. fol. 66.*

η.

§. 14. Diferetiva haec, h. l. in famosiōri sua significatione posita, varias alioquin in S. Literis inducit significationes. Habet enim vim (α) *distinctivam,* Aut, Vel; quando nimirum rebus paris dignitatis aut bonitatis interjicitur; uti h. l. & *Marc. VII. 11. 12.* si dixerit homo, τὸ πατὴρ ἢ τὴ μητέρα, Patri aut Matri corban. *Math. XIX. 8.* Si manus tua vel pes tuus te offendat. Non vero tam *disjunctionem,* quam *distinctionem* innuit, inquit *Classius.* (β) *Negativam:* quando res imparis bonitatis media conjungit *Pf. CXVIII. 8.* aliqui reddunt: *melius est confidere in Domino, quam in hominibus;* cum potius reddendum sic: *Bonum est confidere in Domino, non in hominibus.* Sic *Luc. XVIII. 14.* Descendit hic justificatus in domum suam, ἢ ἐξέβη, non ille. Male enim vertit *Beza:* quam ille, cum Phariseus plane injustus fuerit. (γ) *Comparativam:* vel, cum affirmatione in subordinatis, ut 2. *Paral. XXIX. 6.* Non solum homini judicatis vos, ἀλλ' ἢ, sed potius Domino; vel, cum negatione in contrariis, 1. *Cor. VII. 9.* κρείσσον γὰρ μὴ οὐ, ἢ πνεῦμα Θεοῦ, melius est nubere, quam uri, i. e. uri plane non est bonum. Quod Logici comparisonem impropriam vocant. *Luc. XII. 51.* Si putatis, me venisse pacem daturum in terra, non; ἀλλ' ἢ, sed discordia potius, *Luc. II. 26.* πρὶν ἢ ἰδόν, prius quam vidisset, i. e. non viderat. Sic *Demesth. in Orat. ad Philipp. Epist. μᾶλλον φοβήσασθε, ἢ κατ' αὐτὸν τὸν ἀγαμέμνον, majus erit, quam ut ab ipso portari queat, i. e. non potest ab eo portari.* Quandoque subintelligitur, ut *Job. XV. 13.* Major

rem hac charitatem nemo habet (h̄ quam) ut quis animam suam ponat
 &c. (δ) Interrogativam: 1. Cor. XIV. 36. ἢ ἀφ' ὑμῶν, an a vobis ser-
 mo DEI profectus est? 2. Cor. XIII. 5. ἢ ἔτι ἐπιγινώσκετε, annon ipsi-
 met vos cognoscitis? Plato de Rep. lib. 2. ἢ ἔδωκε σοι. (ε) Copulati-
 vam: Levit. IV. 23. Si Princeps peccavit — עָרַח — וְאֵן, aut notum,
 i. e. & notum fuerit ei peccatum suum: unde etiam LXX. reddide-
 runt: καὶ γινώσκει. Rom. IV. 13. Non enim per legem cessit promissio
 Abrahæ, ἢ (i. e. καὶ), ut Syrus quoque habet) & semini ejus, simili-
 ter quoque Syrus & pro ἢ, usus est in 1. Cor. XI. 27. Quicumque com-
 ederit &c. ἢ, aut biberit &c. Ex quo Papp. communionem sub una
 deducere volunt. Verum discretiva hæc, & connectendo fortius una
 copulat; disjungendo parē utrique speciei reverentiam deberi innuit, ut
 scite censet Glass. Philolog. S. Lib. III. Tract. 7. can. 8. not. 1. qui etiam ci-
 tat Chemnit. Part. II. Exam. f. 37.

ΤΡΟΠῆς.

§. 15. Dionysius Petavius τῶν τροπῶν plenam notionem (pro
 autumnali nim. & hyberna conversione) miratur præterisse Viros
 doctos vocabulariorum autores, atque cum primis Henricum Ste-
 phani diligentissimam alioqui thesauri conditorem, Rationar. Tempor.
 P. II. L. 1. c. 1. f. 3. Significat autem conversionem, a τροπῶν verito, unde
 τροπῆς, & Tropicus Circulus, qui unus est Zodiaci solaris. Qua-
 lem sane etiam Jacobus hic, allegoriæ gratia respexit; PATREM
 LUMINUM cum sole, siderum Principe conferens: ita tamen, ut
 Hic quidem Tropicos; ILLE nullo cognoscat. Sol eternitatis, in-
 quit Magnif. Dn. Præses in Anti-Soc. fol. 66. Tropicos non habens sem-
 per in solstitiali cardine hæret immutabiliter Mal. III. 6. apud Jovam,
 non est ἡσυχία ulla. Permanet enim sicuti est Ps. CII. 2. Neque conver-
 sioni aut successioni, neque cursui temporis aut ἀειθμῶν dierum &
 annorum obnoxius est: quanquam singula extra se cognoscat.
 Consentit August. Apud DEUM, inquit, cursus temporis, diei noctis-
 que alternatio nequaquam variatur. Unum autem ne vos fugiat, Dilecti
 inquit Petrus 2. III. 8. unum diem apud DEUM perinde esse, ut mille an-
 nos & mille annos, ut unum diem, ex Ps. XC. 4.

ἀποσπασμα.

§. 16. Utrumque (præcedaneum ut & præsens) vocabulum
 extra

extra li. I. non reperiuntur in Sacris. Usus enim est Jacobus in materia hac eminentissima oculis minus vulgaribus aut tritis, pertrens inceptam allegoriam naturæ solaris in respectu ad Patrem Luminum, apud quem non est (inquit) ἀποκρίσιμα adumbratio, adeo ut neque ab extra, obscurari possit, multo minus, ut ipse attrahat sibi obfuscationem ex conversione quasi tropica, declinante aut occidentali; *Quemadmodum Sol in occasu suo ad oppositum hemispherium se convertens longiores umbras parturit*, inquit Glass. lib. V. Philol. S. Tract. 1. c. 8. p. 174. Paulo aliter Salmero: *In Verbis ἑποπῆς ἀποκρίσιμα alludit ad Solem, qui quadam vicissitudine ac sui ipsius conversione a Tropico ad Tropicum diversas generat umbras, & quanto magis ad nos accedit, tanto majores sunt umbrae: DEUS autem non patitur his vicissitudines.* Neque etiam Christus qui verus sol est injustitiæ Mal. IV. 2. *Oriens ex alto Luc. 1. 78. Lumen de Lumine Ps. XXXVI. 10.*

Syno-

Synoptica Dicti Jacobæi Analysis,

<p style="text-align: center;">SUBJECTUM Pater, seu Tota SS. Trinitas describitur ab</p>	<p style="text-align: center;">I. ADJUNCTO Positivo lu- minum</p>	<p>(α) <i>Formali</i>, propter luminosissimam ac gloriosissimam suam essentiam <i>supra quam Lux ejus non ascendat</i>, Jobi xxv. 3. & in <i>Symb. Niceno</i> Lumen dicitur: <i>Lumen de Lumine</i>, it. <i>Apoc.</i> xxi. 23. <i>Pf.</i> xxxvi. 10.</p> <p>(β) <i>Virtuali</i>, quia creavit I. Lumina Angelica <i>Ebr.</i> xii. 9. <i>Pf.</i> civ. 4. 2. Lumina fiderea, <i>Gen.</i> I. 2. 3. Autor est VERBI sui, quod Lumen est <i>Pf.</i> xix. 9. cxix. 105. I. <i>Petr.</i> I. 19.</p> <p>(γ) <i>Possessivo</i>, habitat enim in Lumine inaccessibili I. <i>Tim.</i> vi. 16. conf. <i>Pf.</i> civ. 2.</p>
	<p style="text-align: center;">II. ADJUNCTO Negativo</p>	<p>(α) παραλαγή } <i>Essentia</i>, <i>Malach.</i> iii. 6. quia omne, quod mutatur, secundum accidentia mutatur. At vero in Deum nullum cadit accidens. <i>Pf.</i> cii. 28.</p> <p>(β) τροπῆς ἀποσκίασματῶν } <i>Voluntatis</i>, ἀνυποκειτῆς I. <i>Sam.</i> xv. 9. conf. <i>Thom. Part.</i> I. quæst. 19. Art. 7. Aliud est mutare voluntatem; aliud, velle rerum mutationem. &c.</p> <p>(β) τροπῆς ἀποσκίασματῶν } <i>intrinsici</i>, quoad esse. Est enim ipse <i>Sol. Mal.</i> iv. 2. umbræ omnis, in se, expers.</p> <p>(β) τροπῆς ἀποσκίασματῶν } <i>extrinsici</i>, quoad videri: quia supra Ipsum nullum ascendit Lumen, quod in Ipsum umbras dejicere possit <i>Pf.</i> xxxvi. 10.</p>

SECTIO

SECTIO II. Logica.

Considerata nunc vocum singularum genuina acceptione, ultro ad sensum literalem oraculi Jacobæi nos accingimus, Immutabilitatem DEL ex mente Apostoli hac argumentatione Logica enucleantes :

IN Quemcunque nulla ullius *παραλλαγῆς* aut vicissitudinis umbra cadit: ILLE est immutabilis.

Atqui in PATREM LUMINUM nulla ullius *παραλλαγῆς* aut vicissitudinis umbra cadit.

Ergo PATER LUMINUM est IMMUTABILIS.

§. I. Propositio luce sua radiat. Nam ab omnigenæ *παραλλαγῆς* & vicissitudinis negatione ad Immutabilitatem V. C. Id quod ex natura contrarii manifestum evadit. Cum enim *illud* sit mutabile, quod se aliter atque aliter habet secundum prius & posterius, asserente Soto in *physicis*, & in 2. d. i. q. 4; Et vero *ἀλλαγῆ* sit Modus *ἄλλως ἢ ἄλλως* se habendi, quod ex ipso vocis sono patet: Ergo e contra ILLUD, in quo nullus ullius *ἀλλαγῆς* aut vicissitudinis locus, nullaque diversa habitudo reperitur, formaliter & ex natura sua erit immutabile. Dico autem: Quod NULLUS ULLIUS *παραλλαγῆς* locus esse debeat; alias non ABSOLUTA, sed limitata duntaxat & secundum quid pro ratione diversi respectus, statuenda fuerit immutabilitas. Nam respective Ens immobile dici potest, sive I. *tantum intrinsece*, vel ratione *soliæ essentie*; quemadmodum sic omnes *essentie sunt sicut numeri*, Arist. VIII. *Metaph.* 3. & *essentie rerum sunt æternæ*, juxta canonem, h. e. immutabiles: quæ tamen, si modificentur per existentiam, sunt mutabiles *extrinsece*. Vel ratione *soliæ substantiæ*, sicuti Angeli & Formæ substantiales humanæ; qui tamen secundum accidentia & gradus perfectionis aliter atque aliter se habere dicuntur. II. *tantum extrinsece*, v. g. ratione *contingentiæ*: quemadmodum sol stans *Jos. X. 13.* Murus aqueus, *III. 16. Exod. XIV. 22.* vel etiam ratione *visionis* seu apparitionis, sine negatione possibilis contrarii; sic in tribus Planetis superioribus nullam dari dicitur parallaxis, ob negatam proportionem inter magnitudinem Terræ ex Loco vero, & Apparente: *Teste. Alsted. in Encycl.*

C

cum

eum tamen pro absolute vero enunciari nequeat, quod Planetis I-
stis in rei veritate nulla parallaxis conveniat: quis enim veram coc-
li dimensus est altitudinem, ultimosque limires? At vero aliter se
habet Ens, quod absolute immutabile statuendum est: in illud pla-
tie nulla ullius (neque intrinseca neque extrinseca) παραλλαγῆς
aut vicissitudinis umbra cadere debet. Immutabilitas enim
(absolute & independenter talis) OMNEM negat mutatio-
nem, omnem, OMNEM motum ac variationem sive exteriore si-
ve interiorem, ita ut absolute immutabilis ille dicatur, qui sit nec
creabilis nec annihilabilis: nec generabilis nec corruptibilis: nec
augmentabilis nec diminubilis: nec alterabilis: nec mobilis loca-
li motu; nec variabilis secundum intellectum aut voluntatem, aut
ullam potentiam, aut Habitus aut Aetiones. *vid. Adrian. Heerbord.
Melet. Philos. P. I. Diss. xxvi. Th. 2. p. 96.* At tale Immutabile non
est, præter solum DEUM, Patrem illum Luminum: quod jam Mi-
nori probandum veniet.

§. 2. Subsumptio evincitur. Unde etiam vel interior varia-
tio in ILLO, qui est simplicissimus: aut exterior apud EUM, qui est
absolutissime independens? Atque hic duo nobis demonstranda
obviam fiunt; (N) Ratione Prædicati, quod DEUS sit omnimode
ἀπαρραλλαγῆς. (2) Ratione subjecti quod talis ἀπαρραλλαγῆς
SOLI PATRI LUMINUM. sit propria.

§. 3. (N) A DEO igitur omnes modi παραλλαγῆς (quorum
Becan. Theol. Schol. Tr. I. c. 7. quinque statuit, quibus natura rationa-
lis mutari queat) removendi sunt, & disentienda OMNIS vicissitu-
dinis UMBRA. Quæ est (α) EXISTENTIÆ, Dependens quia
illa est Actus (Pererius l. VI. Phys. c. XIII. q. 2. definit per modum,
h. c. determinationem) quo res extra causas suas ponitur hic & nunc. Er-
go DEUS (qui nunquam intra causas suas, quas nullas agnoscit, la-
ruit: nec NUNC, secundum tempus determinabile, neq; HIC, ratio-
ne certi πᾶς aut loci ponitur) formaliter per existentiam ab essen-
tia distinctam (quid? quod si existere est rem extra causas poni,
DEO non competat existentia, si accurate loqui velis. Non enim
nisi αὐτῶς extra causas ponitur, qui causas nullas habet.) non exi-
sit, nec existentia ejus essentia modus est; sed est MERA ESSEN-
TIA;

TIA $\pi\acute{\epsilon}\lambda\alpha\gamma\theta\eta\varsigma$ $\acute{\epsilon}\sigma\tau\alpha\varsigma$, ut Nazianz. vocat *Orat. 38.* quod etiam patet ex nomine ΠΝΥ DEI essentiali (meram essentialitatem significante) & aliis cognominis, v. g. *Exod. III. 14.* ERO qui ERO. *Joh. VIII. 58.* antequam Abraham erat, EGO SUM. *Apoc. I. 8.* $\acute{\omicron}\acute{\omega}\nu$, $\kappa\epsilon\iota$, $\acute{\omicron}\eta\gamma$, ESSENTIA essentialissima, de qua omnia attributa essentialiter & abstractive predicantur, ut DEUS est ipsa Lux, Veritas, Justitia, Sanctitas, Charitas &c. (β) ACCIDENTIUM. Omne enim, quod actu est, si mutatur, secundum accidentia mutatur. At in DEO nulla sunt accidentia: quia accidentia sunt adjuncta substantiae eam perfectiora habentque se secundum prius & posterius.

Cum autem tria in DEO sint absolutorum predicamentorum genera, penes quae dubitari posset, Num DEUS alio modo prius, alio posterius se habere queat: nim. 1. in Esse ac vivere. 2. in Rerum notitia. 3. In liberis voluntatis affectibus? In quibus ulla novitas secundum prius & posterius aut successio videri posset: Ea singula cordata Antiquitas a DEO declinare pie annua est. Et

Primum quidem modum excludit *Irenaeus l. 2. contr. Heres. c. 64.* cum ait: *Solus DEUS est eodem modo se semper habens.* Quod pari ratione etiam de omnibus attributis divinis intelligendum est, sine quibus divina natura subsistere non posset: de quibus *Bernb. in Cant. serm. 80.* dicit: *Nempe in se manens. (DEUS) quod habet, est & quod est, semper & eodem modo est.* Et *August. Tract. XLVIII in Joh.* *Sic habet vitam, ut ipse sit vita.*

Secundum modum laudatus modo *Augustinus elidit lib. XI. de C. D. c. xxxi.* sic scribens: *Non more nostro ille vel quod futurum est, prospicit, vel quod praesens est, aspicit, vel quod praeteritum est, respicit; sed alio modo quodam, a nostrarum cogitationum consuetudine longe lateque diverso. Ille quippe non ex hoc in illud cogitatione mutata, sed omnino immutabiliter videt: ita, ut illa quidem, quae temporaliter sunt, & futura non duntaxat sint, & praesentia jam sint & praeterita jam non sint; ipse vero haec omnia stabili ac sempiterna praesentia comprehendat. — Nec aliter nunc & aliter antea, & aliter postea quoniam non sicut nostra, ita & eius quoque scientia trium temporum varietate mutatur. Neque enim ejus in mentio de cognitionem in cognitionem transit &c.*

Tertium modum excludit iterum *Bernb. l. c. serm. sq. Cum conflet, inquit, suis affectibus mutari eam* (de Anima nostra loquitur)

agnoscat ITA DEO esse immortalitate similem, UT sciat sibi deesse non
modicam immortalitatis partem, soli DEO cedens absolutam perfectam-
que immortalitatem, h. e. immutabilitatem.

Subtiliorem vero hic Scholastici movent quaestionem: An No-
vitas relationum Dei ad creaturas arguat in eo mutationem aliquam?
v. g. An Deus ad creaturas se aliter habuerit ante actum creationis,
aliter in actu, aliter nunc denique post actum creationis. Magist.
I. d. 30. D. Thom. II. contr. Gent. c. 12. Et de potentia q. 7. art. 10. Scotus
in. d. 1. q. 4. Et quidem quod Relationes Rationis in Deo nihil po-
nant, certum est. Quod vero atinet ad Relationes Reales: recte
Nominales (Ocham. in 1. d. 30. q. 5. Gabr. ibid. Gregor. in 1. d. 28. q. 3.
art. 1. Durand. d. 30. q. 3. c. 15. f. 1. sq.) dixerunt, eas non satis esse, ut
Deus illis advenientibus aut recedentibus mutari dicatur; cum
Relationes nihil aliud sint, quam Denominationes a veris rebus:
quandoquidem in Deo realiter tales relationes non sint, quia Deus
est purus actus, nec alio atque alio modo, secundum potentialem
& actualem causalitatem, sese habeat ad creaturas. Ex mente
Aug. Lib. V. de Trin. c. 15. ap. Petav. Lib. III. Dogm. Theol. cap. II. §.
VIII. f. 182. Contra quos pugnat Fonseca, qui vid. Lib. VII. Metaph.
cap. VIII. q. 4. f. 7. conf. Lib. V. cap. XV. quest. 1. Sect. 7. sq. docum. 5. Tom. II.
fol. 806. (2) MOTUUM. Si enim omnia moventur, deveniendum
tandem est ad Ens aliquod actu necessarium, primum movens im-
mobile, a quo cetera dependent & moventur. Antiquissimus autem
motus est motus localis, quo omnes motus ac mutationes po-
steriores sunt, quod ex mente Aristot. bene probat D. Drejerus, Sa-
pient. Disp. XVI. At vero Motus localis primus a primo Motore profici-
scitur, seu Ipse est primi motus causa. Hic ergo in eum non cadit, & per
consequens nec ceteri: Sunt verba ejusdem Disp. XVII. §. ult. pag. 214.
& preced. §. 9. p. 204. Nam motus localis, inquit Arist. XII. Metaph.
VII. prima mutationum est; ceteri enim omnes ab hoc pendent: Inter lo-
cales vero primus simpliciter est circularis simplex, hic vero a primo motore
oritur: ideo non datur ullus motus, qui ab Ipso non proficiatur, & sic
omni motu prior est. Et tandem scite concludit: Quare nullum ipse
probat Celeberr. Borussorum Theologus D. Milenta p. m. in Colleg. Corp.
Doctr. Pruten. Disp. III. th. 25. num. 3. ex Scriptura S. dictis: inqui-
ens:

ens: *Immutabilitas, qua omnis mutationis Deus est expert: Hac enim pre-requirir CAUSAM, qua mutet, qualis supra Deum nulla; ejusque causa allegat Ps. CII. 28. Sicut opertorium mutabis eos & mutabuntur; TU autem idem ipse es &c. Mal. III. 6. Rom. I. 23. Incorruptibilis DEUS (absolute) i. Tim. I. 17. Jac. I. 17. Nec obstat 1. Quod Deus sit intime in nobis: E. motis nobis, ipse movetur localiter, moveri autem est mutari. Resp. Est in nobis non per dependentiam, sed per repletionem, *cælum & terram ego impleo, Jerem. XXIII. 24.* Hinc fit, ut nobis motis ipse maneat immobilis, quia nos *ab ipso, & in ipso movemur Act. XVII. 28.* Etiam anima in nobis est, nec tamen cum Spiritus sit, in nobis, dum movemur, commovetur. Nec 2. *Quod Filius DEI generetur hodie Ps. II. 7.* Est enim illa generatio ineffabilis, & modulo generationis nostræ corruptibilitati proximæ non mensuranda. Generatio illa Filii non Physice, sed Grammaticæ solum passiva dicitur, sine mutatione ejus, qui generatur. Nec 3. *Quod DEUS transierit de uno contradistincto* (v. g. de Non-creante de Non-Homine) *in aliud.* Quæ transitio non videtur fieri posse sine mutatione sui. Resp. verbo: Actus ille creationis non est in Deo, secundum actum & potentiam, sed in Re, quæ transit a non esse ad esse. Quoniam Deus est Actus purus, semper agens sine pravia potentia. Igitur est mutatio REI, non DEI. (d) *HABITUUM Intellectus & Voluntatis.* Nam Intellectus est INTUITIVUS, *omnia nuda & aperta sunt oculis ejus Hebr. IV. 13.* Voluntatis autem neque Libertas neque Decreta inferunt vicissitudinem aliquam: *Non enim est Deus, quasi homo, ut mutetur (ratione voluntatis) Num. XXIII. 19. Scite Thom. P. I. q. 19. art. 7. Aliud est, inquit, mutare voluntatem, aliud, velle rerum mutationem.* Hoc, non illud Deo competit. *Voluntas enim Dei permanebit (ratione decretorum) Proverb. XIX. 21.* Nam (1.) illa libertas tantum contradistinguitur coactioni (2.) vicissitudo secundum prius & posterius est *in objectis decretorum, non in voluntate decernentis; uti nervose distinguit Maguis. Dn. Praeses, Colleg. Anti-Soc. Disp. VII. Obj. V. f. 67. sq.* Ubi omnes obj. contra volunt. mutabil. exasse refutantur. (e) *APPARENTIÆ EXTRINSECÆ Θεογενῆς* enim Affectiones v. g. iræ, offensionis, mutationis sententiæ &c. Deo conveniunt: cum revera, neque secundum apparentiam & no-
strum concipiendi modum, locum in Deo inveniant. Qui enim con-*

conceperes Spiritum, cum ebullitione sanguinis circa cor? In-
 tumentum, eum reminiscencia? &c. &c. *Mera hæc abusto Nominum*
est imbecillitati nostrae confules. Philo L. de Cain. & Abel. p. 100. Vane
 itaque Fosseca (lib. VII. Met. c. VIII. q. 4. f. 7. quia affectus ἀνθρώπων α-
 ὁὺς Deo attribuuntur, ad faciliorem sententiæ expressionem)
 hanc sententiam negat; ipse vero accidentia apparentia Deo ob-
 trudens ineptam oraculo nostro Jacobæo interpretationem & men-
 rem affingit, qua per negatam παραλλαγὴν (recte quidem) immu-
 tabilitatem in se: per τροπῆς autem ὁποκλίσιμα (non apparentiam,
 sed) impulsionem Dei ad peccata (quam miseros Lutheranos nunc deli-
 rare ipse expresse delirat) vult intellectam. Vis enim verborum
 Apostoli est hæc: Quod in Deo ne talis quidem detur conversionis
 umbra, qualis extrinsece in Sciotericis oberrare solet, qua umbræ
 conversione tempus indicatur cursus solaris. Talis umbra ad De-
 um non pertinet, qui est sine ulla (יְשׁ) mutatione (durationis,
 qualis est anni, mensis, &c.) Mal. III. 6. alias mille anni non
 possent esse instar unius diei Pf. XC. 5, 2. Petr. III. 8. sine ulla itera-
 tione, conversione ac τροπῆ. Sol enim æternitatis (quod repetimus)
 tropicos non habet, sed semper in puncto solstitiali immutabiliter heret,
 ita, ut tota Dei duratio per omnem æternitatem sit perpetuum & im-
 mutabile HODIE Pf. II. 7. & ὄν stans, ut Scholastici loqui amant.
 Et sic nulla ullius alterationis ac conversionis obumbratio in De-
 um cadit.

§. 4. (2) Verum talis omni parte absoluta IMMUTABILITAS non etiam reliquis Luminibus, sive spiritualibus, sive rationalibus, sive materialibus; sed SOLI PATRI LUMINUM, a quo Reliqua suum Esse luminosum sortita sunt, IPSE autem in & a seipso independenter Luminosissimus est, convenit & propria est. *Cetera mutantur; TU STAS* Pf. CH. 27. Omnis creatura aliquo modo & motu est alterabilis sive in esse, sive ad esse. Nam si aliqua creatura, præter Deum, in se foret immobilis & immutabilis, esset utique vel 1. *Materia prima*, quæ vulgo dicitur *ingenerabilis*, & inde incorruptibilis, adeoque immutabilis & (in ordine ad naturam naturatam, quia per illam non incipit) æterna, ex mente Aristotelis vel 2. *Calum*; quod vulgo dicitur *incorruptibile*, propter simplicitatem. 3. *Angeli & Animæ rationales*, quæ substantiæ cum sint simplices & immor-

cedimus. At quid multis? Nonne Salvator ipse dicit: *Cælum & Terra transibunt Luc. XXI. 33. & virtutes cætorum agitantur. v. 26. Clarius: Cæli, sicut vestes (successive) veterascent, & sicut pallium (diuturno usu attritum & paulatim infirmatum) mutabis eos Ps. CII. 27. Quare etiamsi intrinsece non esset corruptibile cælum est in trinsece tale, quia a Deo in nihilum redigi potest.*

III. *Angelos & Animas rationales intrinsece ex gratia immortales & immutabiles esse, ambabus concedimus; non tamen absolute. Cum Angeli extrinsece possint a DEO (ratione substantiæ) annihilari, & (ratione accidentium) perfectiori scientia & revelatione illuminari. Animæ rationales non tantum annihilationi, sed & insuper variis mutationibus, affectibus & passionibus obnoxie sunt.*

§. 5. Ergo PATER LUMINVM *solum est IMMUTABILIS absolute & simpliciter, interne & externe, βασιλεὺς τῶν αἰώνων ἀφθαρτός, Rex seculorum incorruptibilis Rom. I. 23. (extrinsece) 1. Tim. I. 17. & μόνος ἔχων ἀθανάσιαν immortalitatem (intrinsecam) solus habens 1. Tim. VI. 16. Et evicta autem & stante hac immutabilitate, Divinæ Essentiæ attributa plurima (ex manu ductione B. D. Mistentæ Corp. Prut. Disp. III. th. 25. num. 3.) immo omnia demonstrare, non adeo difficile esse potest. Posita enim absoluta DEI immutabilitate, necessario ponitur Immortalitas, qua in esse ac vita sua est immutabilis: Æternitas, qua DEUS nullam agnoscit vicissitudinem ratione temporis & successione, a seculo in seculum Ps. XC. 4. Gen. XXI. 34. Simplicitas, qua certo existentia modo non determinatur, ad esse hic & nunc, ratione materiæ & formæ, quia est spiritus Es. XL. 12. Job. IV. 24. ratione subjecti & accidentis, quia mera essentia, neque ratione potentiæ & Actus, quia est Actus purissimus, nunquam quiescens. Hinc nulla compositione vel perfectibilis vel corruptibilis. Unitas, qua respuit omnem essentiæ multiplicationem & variationem. Ita est unus (inquit B. D. Mistent. l. c. n. 1.) ut sit solus & præter ipsum non sit alius ejusdem essentiæ: Est unus non unitate Quantitatis sed Essentiæ, non unitate respectiva sed absoluta. Huc faciunt Deut. VI. 4. xxxii. 39. Psa. xviii. 32. Esa. xlv. 5. 6. 7. 14. 21. sq. 1. Cor. viii. 6. 1. Tim. II. 5. Independentia, qua a nullo principio superiori est mobilis & mutabilis, omnium Enim primum & ultimum Es. xlv. 6. vitam*

vitam habens in seipſo & a ſeipſo *Job. V. 26. Quis operatus eſt & fecit illud? quis vocat generationes inde a principio? Ego Jehova primum; etiam ultima idem operor Jeſ. xli. 4. Inſinitas*, qua nullo termino, *1. Reg. VIII. 27. Job. xi. 8.* altior altiffimis caelis, profundior inferno, longior terra menſura ejus & latior mari: *Immenſitas*, qua nullo ſpatio, *Pſ. cxlv. 3. Eſ. lxvi. 1.* *Omnipreſentia*, qua nullo loco *Pſ. cxxxix. 8. 9. Jerem. xxiii. 23. Act. xvii. 27.* comprehenſibilis eſt, h. e. non a termino ad terminum non a ſpatio in ſpatium, non a loco in locum movetur, ſed omnis in omni eſt. *Omnisapientia & liberrima voluntas*, qua omnia in *idv* & puncto immutabiliter intuetur aut decernit *Act. xv. 18. Hebr. iv. 13. Pſ. cxlvii. 5. Jon. I. 14. Dan. iv. 35. Num. xxiii. 16. Prov. xix. 21.* *Omnipotencia*, qua nullo defectu infirmari, adeoque ſecundum velle & poſſe mutari non poteſt *Luc. I. 37. Ec.* *Perſectio* qua eſt actus purus, immutabiliter perfectus in agendo *Pſ. cxxi. 4.* *Bonitas & veritas*, cum omne falſum vel malum mutationem introducat. *Juſtitia*, qua æque ac im- mote in judicando ſe habet. *Miſericordia*, qua creaturas ſuas etiam, pro immutabilitate voluntatis ſuæ creatricis, conſervare ſtu- det. Et ſic porro in cæteris.

SECTIO III. Porifmatica.

Procedimus tandem ad conſectaria, quæ facili ratiocinio ex oraculo Jacobæo ſponte ſua permanant.

PORISMA I.

Pater Luminum ſpargit radios in NATURA: Unde ex luminum CREATIS, h. l. cælo, ſideribus aliisque creaturis & operibus naturaliter eſt cognofcibilis.

§. I.

Effectus enim teſtatur de ſua cauſa, Et poſito (cognito) cauſa- ro, ponitur (cognofcitur, licet non perfecte ſeu ſecundum eſſe quale; ſaltem ſecundum eſſe ſimpliciter ſeu exiſtere) ipla cauſa: cum nihil, præter DEUM ſolum, ſit (*Ariſt. 2. Rhet. xxiii.*) & fiat (*Lib. de*

D

de

de Elench. c. V. §. 8.) sine causa, adeoque ex effectu causa semper est cognoscibilis. Quidni ergo etiam ex radiis creationis ipse Creator & Pater Luminum? Eiamli enim ipsum Illius ineffabilem splendorem, splendorisque inperferutabilem qualitatem luteus corruptæ nostræ Naturæ oculus intreri non sustineat; quid tamen prohibet, quo minus ex radiis, in luminibus creatis conspicuis LUMEN LUMINUM. h. e. Patrem seu Fontem quendam profundissimæ ac immense Potentiæ & Sapientiæ necessario Existere, sponte & naturaliter inferat? Syr. XLIII. §. collat. Rom. I. 20.

§. 2. Propriis igitur SOCINIANI oculis offundunt pulverem, deque industria cæcitant, contententes, quod, quæcumque homines de DEO aut de Deitate sciunt, id non habeant a Natura, neque ex CONSIDERATIONE CREATURARUM, sed ex auditu. Sunt verba Ostorodi, Instit. c. I. f. 10. Cæcum secuti ducem suum Socinum: *Falsum est*, inquam, quod homini naturaliter, ejusque animo, insita sit Divinitatis aliqua opinio. *Prælect. Theol. c. II. f. 3.* Cujus expressissimam ipse Tullius habet antithesin: *Nulla*, inquam, *Genstam ferâ, nemo omnium tam immanis est, cujus mentem non imbuerit Deorum opinio. lib. I. Tuscul. vid. Colleg. Anti-Soc. Magnif. Du. Præfatis Disp. III. fol. 29.* Hem! vel miles Plautinus his tenebrionibus illudere posset (*quas tu tibi met tenebras cudi Epid. III. 4.*) qui rebus clarissimis (ur Cic. in Acad. loquitur) tenebras obducunt. Radios inficiantur, quibus quotidie collustrantur: creaturam vident, & creatorem ex illis colligi posse rident; pernegant, quod ipsi vultu prædicant (¶) quasi gestibus ac sonora voce) *Pf. XIX. 2. 3. 4.* adeo ut ipse Crellius, de DEO & Attrib. c. III. f. 13. dicat: *Solis miraculum (Pf. 19.) valde manifeste opificem hujus universi sapientissimum demonstrat.* Cucurbitas igitur lippiant, quas vel Fircias videret, dum speculum potentiæ intuentur, nec tamen in eo Potentem conspiciunt. *At enim quid cæcis cum speculis? cæco namque nihil coloratum inquit Erasim. in adag. f. m. uz.* Et bene Cicero, qui DEUM negat, eum vix sana mentis esse, dicit lib. II. de Nat. Deor. & Avicennæ, *mente & sensu carere, existimat.*

§. 3. Eiamli ergo sint, qui DEUM negent *Pf. x. 4. xiv. i.* (quod objicit Socinus *prælect. c. II. f. 3.*) Affusæ tamen istæ atque affectatæ tenebræ per malitiam. non negant infusum lumen per naturam. De affectu

affectu potius & voto, quam animi opinione id intelligendum est, inquit B. Hutter. in Locis fol. 90. Cum factis potius quam verbis DEUM negent, Tit. 1. 10. ita se gerentes, ac si nullus esset DEUS iudex, aut optantes, ne sit, qui scelera eorum vindicet.

At, ecce! Princeps & Coryphaeus Philosophorum ipse Stagira ex Luminibus istis creatis, sideribus, caelo, &c. Creatorem Luminum & radios, creationis signiferos, non agnovit; quin potius ipsum mundum aeternum statuit, creationis ignarus, Socin. l. c. f. 4. Verum enim vero; Distingve inter rem & potestatem creationis: hanc ignotam fuisse Aristoteli; illam non item, scribit Sonner. in Philos. Altdorff. p. 64. §. 17. Imo distingve inter cognitionem rei & modi. Aristotelem creatio mundi non latuit, quamvis eam distincte & perfecte quoad modum & circumstantias in scripturis descriptas, cognitam non habuerit, scribit Zeifold. Exam. Physf. Sperling. p. 53. Nam Lumen naturae & creaturae, inquit B. Dammh. Hodof. Phoen. III. p. 197. (conf. etiam Hutter. in Locis f. 89. sq. omnino) in quo ratio ex subordinatione (uti in Horologio e rotularum connexion) ad primam causam, e determinatione effectuum naturalium ad Determinatorem, sicut ex telis iactu scopoque ad sagittarium, colligit. -- Et suffragia Ethnicorum, quorum Idololatria & sententia DEUM clamat, ut in hac re (verba sunt Maximi Tyrii Philosophi Platonici Dissert. 1.) consentiat Graecus cum Barbaro, Mediterraneus cum Insulano, sapiens cum stulto. Vid. Petav. Tom. I. Theol. dogm. lib. I. c. 1. 2. Anne igitur Arist. ab effectu ad causam, a motu primum motorem collegit? Lib. XII. Metaph. c. VII. At quidem & salva aeternitatis mundi assertionem nihilominus creatio ejus & creator Aristoteli ignotus esse non potuit, si modo distingvamus inter AETERNUM acceptum 1.) Metaphysice, quod absolute principio & fine caret, & 2.) Physice, oppositum caduco, quod viribus naturae nec producibile nec destruibile est. Sic enim Aristoteli mundus est aeternus, non excluso ejus Autore seu Productore, exponente Löbero in Nucl. Philosf. P. I. Disp. 4. Reg. II. §. 8. p. m. si. Unde Falsum est, inquit Magnif. Praefes Colleg. Anti-S. f. 33. Philosophum per mundi aeternitatem ejus improductionem intellexisse. Loca, quibus creationem agnovisse statuitur leg. ap. Dn. Calov. Theol. nat. f. 142. sq. Vid. omnino August. Lib. XI. de C. D. c. 4. Cicer. Lib. II. de Nat. Deor. Et conf. dictum Colleg. Anti-S. Disp. III. f. 30. ubi omnes

objectiones & exceptiones Adversariorum accuratissime & plenissime resolutas vide.

P O R I S M A II.

Idem Luminum Pater variis olim Revelationum modis radios sparfit, per visionem, somnium, Prophetiam &c. Et præprimis in SCRIPTURA verbi sui Facem ac Lucem accendit: quæ proinde nulli ἀποσιώσµατι (imperfectiōnis aut obscuritatis) est obnoxia.

§. 4.

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάσαι ὁδοὶ λαλήσας, inquit Apostolus Ebr. I. 1. Hinc Aug. Steuchus ex Num. XII. 6. 7. 8. quinque modos Revelationis divinæ, recenset: Visionem, somnium, ænigma, Figuram sive ideam Domini, allocutionem oris ad os. Alii: 1. Prophetiam, 2. Spiritum S. 3. Visionem 4. Urim & Thummim, 5. Bathkol sive filiam vocis (de qua Matth. III. 17. XVII. 5. Job. XII. 28. Act. IX. 4. exponunt) enumerant. Accurate etiam sextum modum, qui fiebat per כַּפְּרַיִם sive Tectorium arcæ fœderis e medio duarum Cherubim Exod. XXV. 22. observavit Magnif. p. 1. DECANUS Dn. D. Mebius. Tract. de Oracul. f. 18. ubi f. 20. sqq. etiam ex professo ostendit, quomodo Satan cen DEI simia singula divinorum oraculorum genera callide emulatus sit, ubi vid. Conf. etiam B. Dannh. Theol. Casual. per tot. a fol. 1. ad fol. 30. B. Dannh. autem omnes hos modos ad tria Revelationum genera videtur reducere: ad 1. Visa diurna & nocturna. 2. Alloquia. 3. Afflatus. Quæ singula potissimum trifariam contigisse ostendit: vel a) ἐν πνεύματι (Apoc. I. 10.) vel b) ἐκ στόματος (Esa. VI. 1. Zach. I. 8. III. 1. IX. 9. 2. Cor. XII. 3. Act. X. 10. Dan. V. 5. c) κατ' ἔσω in corpore assumpto (Gen. XVIII. 2. & alibi passim.) Hodos: proleg. f. 13.

§. 5. Dixi autem in thesi, ex mente Apostoli I. (noranter) OLIM: quia hodie ejusmodi revelationum & illuminationum radios nemo sibi polliceri potest, postquam χαρῆσµατα exordinaria dispalluere, & Nos nunc tantum Scripturæ adhaerescere jubemur.

§. 6.

§. 6. Dixi 2. VARIIS. Non enim semper eodem modo Lū-
 berrimum illud Numen & Lumen suos sparsit radios; sed *ναθως*
βέλεται (1. Cor. XII. u.) & *ὁπως δίδει* (Job. III. 8.) *variis modis* (quos
 jam secundum dictum B. Dannhaueri persecuturi sumus) respici-
 dunt. Scilicet vel per I. *Visiones* & *Diurnas*, in signis vel A)
internis, partim per species *a) sensiles*, *καθ' ὁμοιότητα* & delinea-
 tionem, uti Prophetis plurimis & Johanni Theologo: partim per
β) intelligibiles, in *ἐκτάσει* v. g. Petri & Pauli. B) *Externis*, iisque jam
α) mutis, v. g. in *λογείῳ*, umbra in solaris retrograda, forte divina-
 toria, & aliis *θείαις* extraordinariis: jam *β) vocalibus* uti 1. Sam. III.
 10. sqq. Joh. XII. 28. jam *γ) mixtis*, v. g. in rubo ardenti (Exod. III. 4.)
 Et ad hanc speciem referendi sunt modi, qui aliis audiunt: *Visos*
Anigma, *Figura*, *Urim & Thummim atque Bathkol.* 2) *Nocturnas*, in
 signis partim a) *mutis*, v. g. in vaccis & spicis Pharaonem concitantibus,
 partim b) *vocalibus* seu verbis v. g. Abimelecho (Gen. XX. 3.)
 Magis in Bethlechem (Matth. II. 12.) & Josepho (v. 13.) partim c)
mixtis, uti in Scala Jacobæ (Gen. XXVIII. 12. 13.) Huc pertinent *So-*
mnia &c. II. *Alloquia*, v. g. cum Adamo (Gen. III. 9.) Abrahamo
 (XVII. 1.) Mose de facie ad faciem (Exod. XXXIII. 11. Num. XII. 8.)
 III. *Afflatus* (ad hoc genus spectant: *Spiritus S., Prophetia, Inspiratio*
&c.) ex *θεοπνευσία* (2. Tim. III. 16.) *Φορᾶ* (2. Pet. I. 21.) imo ipsa *πνεῦμα*
Spiritus S. (2. Sam. XXIII. 2.) oriundos, & adhuc hodie in SOLA S.
 Scriptura cum efficacia *coruscantes*.

§. 7. In Sola, inquam, S. Scriptura Hodie. In ea namque Sola
 (rejiendis omnibus aliis vel traditionibus Papistarum, vel ratio-
 ciniis Calvinistarum vel revelationibus Enthusiastarum) est quasi
συνδραχμή omnium radiorum, a Patre Luminum emanantium. Dico
omnium: ad S. Scripturæ *Sufficientiam*; dico *Radiorum*: ad ejusdem
claritatem innuendam.

§. 8. Ex hac itaque *συνδραχμή* nobis Scriptura venit nomine
Lucis & Facis I. *Fixæ, perfectæ, plenariæ*: leuicula flammæ, (cogni-
 tioni naturali) coruscationi (Patrum scriptis) & igni fatuo (rationi)
 oppositæ, instructæ *Soliditate, Sufficientiæ & Perfectione* 2) FOR-
 MALI. Hinc Ps. XIX. 8. vocatur *מִן הַיָּמִין, ἀνομήτων*, perfectæ,
 inculpabilis, immaculata; vitii, naevi, mutationis, correctionis,
adent

ademptionis aut additionis nescia, sincera &c. & quasi Testamentaria, quae natura sua nullam admittit aut detractionem aut additionem heterogeneam. Quo pertinent loca 2. Cor. III. 4. Gal. III. 17. & NB. Apoc. XXII. 18. Vid. B. Dannh. *Hodof. f. 70. 77.* **2)** INTEGRALI, post fines Ecclesiae jam constitutos & portas Traditionum clausas (*Hieron. in Mich. I.*) *fasturae* Librorum Θεοπνεύτων, ad perpetuum Ecclesiae thesaurum divinitus destinatorum, nescia (*August. L. I. de C. D. c. 23. Lib. XV. III. c. 38.*) Perierit ergo licet *Epist. ad Ephesios Prior*, uti Calv. colligit ex Eph. III. 3. Perierit *Epist. ad Laodicenses exarata* (super quam litigant Beza in *Coloss. IV. 16.* & Grotius in *Praef. Eph. f. 55.* quam Sahnro Tom. XIII. *Tract. 2. § 3.* genuinam superesse putat, & quae recensetur a Sixto Sen. *Biblioth. S. Lib. II. f. 92.* consentientibus Menochio, Justiniano, aliis. Quod tamen ex l. c. *Coloss. IV. 16.* liquido probari nequit. Fallere enim videtur vulgata, quam ideo etiam Eman. Saa in *Scholiiis f. 426.* ex fonte graeco correxit, quod non intelligenda sit *Epist. Pauli ad Laodicenses*; sed potius *Laodicensium* vel ad Paulum vel ad Collossenses scripta. Ap. *Reneccium Panoph. Tom. I. c. 2. f. 15.* consentiuntque Chryf. & Oecum. hanc *Epist.* esse *Laodicensium* ex *Laodicea* ad Paulum transmissam. Vid. *Corn. a Lapide, Balduin., Druf. in h. l.* citatos a *Fridlib. Theol. Exeg. Tom. II. f. 559.*); non tamen exinde probatur; Fidei aut Morum doctrinae tenebras insufficientiae, aut saltem umbras imperfectionis affulas esse; Quod divinae Providentiae & Clementiae adversaretur. **3)** FINALI eorum, quae creditu, factu, speratu sunt necessaria, Joh. XX. ult. Et Paulus dicit (2. Tim. III. 16.) ideo a Deo inspiratam esse, ut ἀγιος sit Homo Dei (scil. in doctrina fidei) & (in doctrina morum) ad omne opus bonum ἐξαρτισμένον. Ἄριστον autem ἀριστερον significat talem perfectionem, quae competit Numero mathematico, qui omnibus suis partibus apte in se cohaerentibus ita componitur, ut ei neque aliquid desit neque super sit. Quo etiam pertinet, quod Apostolus *Scripturae* attribuat vim ἐπινοουμένης, i. e. reducendi errantem in rectam viam. Quod fieri non posset, nisi *Scriptura* haberet plenum & perfectum ἀριστέριον, h. e. Regulam veri ac perfecti, plenam, sufficientem ac perfectissimam sunt verba *Huberi, Anti-Bell. Lib. I. Corn. Bestiae II. c. 2. f. 140.* B. *Scriptura* non tantum est recta, sed & rectificata, tanquam rectitudo ipsa. Praclare sufficientiam *Scripturae* contestatur B. Dannhaverus:

hawerus: Nihil, inquit, divini consilii excogitari potest, quin jam sit praeceptum (1. Cor. VII. 17. X. 31. Phil. IV. 8.) nulla unquam haeresis excogit ita, quin prius hic damnata: nulla tentatio incidit, quin hic medicina inveniatur: nullus casus conscientiae subnatus, quin hac in Curia decisis. Tantum pio & solerte Lectore opus est. Hodof. Phaen. I. p. 71. sq.

§. 9. Apage ergo Traditiones Papisticas, Traditionum portus clausis, anathemate exclusas Apoc. XXII. 18. Traditiones inquam, Tragædiis tradendas, desperati fundamenti ludibria futura, si Solem aspecturæ essent. Quapropter etiam catalogum earum in *Colloqu. Ratisb. Sess. I.* edere non ausi sunt. Cum e contra plurimi Adversariorum hic nobiscum faciant (desperatarum Traditionum argumentum!) ap. *Gerh. Confess. Cathol. L. I. P. I. c. 1. a fol. 77. sqq.* Impietas igitur est Trid. Conciliabuli *Sess. IV.* jubentis, ut Traditiones non scriptas pari pietatis affectu ac reverentia cum verbo scripto veneremur.

§. 10. Sufficientiam autem hanc Scripturæ comitatur ejusdem *Claritas & Perspicuitas*. Est enim lucerna pedibus nostris *Pf. CXIX. 105.* Lucerna per se nobis lucens, non tum demum, quando ab Ecclesia explicatur, quæ Greiseri calumnia est, *Lib. III. Bellarm. defensi f. 145.* Lucerna enim non Laterna est: lucens non latens: insitum non affusum lumen habens: Non est Lux, qualis est lychni, quæ, nisi oleum (Traditionum) affundatur, deficiat: & nisi emunctorium (Papalis interpretationis) adhibeatur, obscuretur; sed radius æterni Luminis luminosissimus. Ergo, in se, nulli *ἀποσείσθαι* est involuta. Verbum Dei, uti *δύροσισ* est, ita *δύροφως* est, radios Majestaticos & canonicos a summo Luminum Patre sortitum. Mens Domini Sol est, non luna, quæ mutatio lumine egeat. Firmior est sermo Propheticus oculari demonstratione atque clarior *IPSO LUMINE THABOREO*, 2. Petr. I. 19. coll. 18. Deinde si Deus justus & misericors est, implicat, cum innatas nostras tenebras aliis superfusus tenebris, nim. verbi sui obscuritate & ambiguitate illuminare voluisse. Egregie hac de re discurret *Huberus: Num duplici*, inquit, *caligine sumus operiendi, nativa ex nobis & superventia ex Deo? Unde vero illis tenebris, quæ superveniunt, lucem inferemus? Nam in nobis nulla est, cum sumus tenebrae & quidem tales tenebrae, quæ lucem non apprehendant, multo minus generent? Si ex verbo etiam tenebrae supersur-*
derent.

deventur: unde tandem nobis miseris lux? Anti Bellarm. Lib. I. cont. Bess. II. c. 7. f. 148. Pfaltes dicit expresse, quod sit lucida, oculos illuminans Pf. XIX. 8. quomodo igitur ulli ἀποσιδῶσαι aut obscuritati poterit esse obnoxia? obscura enim claritas, & tenebrososum lumen σιδηρὸς ζυλὸν est.

§. 11. Claritatem vero ordinatam seu modificatam (non exclusis scilicet post Preces, Meditatione Pf. I. 2. Scrutinio Job. V. 39. ac Mediis hermeneuticis) & saltem in iis, quæ (non mysteria, vaticinia &c. sed) Mores, Fidem ac salutem concernunt hic intelligimus. Si autem quoddam ἀποσιδῶσαι illuminationem impedierit, causam illud suam non Lucem, sed oculum vitiosum, nequam, non renatum, impurum, indevotum, indoctum (Vid. B. Dannh. Hodof. f. 21. & 80.) agnoscat. Si enim oculus tuus improbus fuerit, totum corpus tuum tenebrososum erit Matth. VI. 23. Luc. XI. 34. Scilicet in iis, quibus DEUS hujus seculi excœcavit mentem, ne irradiet illos collustratio &c. 2. Cor. IV. 3. 4.

§. 12. Contra Papicolos, Scripturæ Mastiges, homines lucifugos, obtenebrationi studiosissimos, qui, uti Sociniani ad lumen NATURÆ: ita Hi ad lumen SCRIPTURÆ sponte sua cœcunt, Lucem ἀποσιδῶσαι & frivole inculantes. Bellarm. l. III. de V. D. c. 1. Coster. Ench. f. 52. Huntl. de V. D. c. 21. f. 101. Non autem propterea, quod Scriptura res profundissimas & mysteria contineat, est obscura. Nam aliud est, si res obscure tractentur nominaliter, & aliud si res obscure tractantur adverbialiter. Sæpe sub verbis clarissimis mysteria latent. Uti res facillimæ verbis obscurari; ita res difficillimæ verbis liquidissimis proponi possunt. Sic Scriptura S. est clara in signis non rebus. Vid. August. de Doctr. Chr. c. II. Neque sequitur: non omnes eodem modo eam exponunt: E. est obscura. Alioquin nulla Scriptura esset clara, dicitiple Bellarm. Lib. I. de Bapt. c. 23. §. ult. Vid. elegantissima ap. Job. de Rada Tom. IV. Controv. V. f. 116. b. Ubi pro hac sententia Tertull. August. Irenæum adducit. At primo tamen intuitu intelligi nequit, sed multis commentariis dilucidanda est (quod objicit Pistor. Wegweiser c. 30. f. 50.) Resp. Sol est clarus, etiam si omnes cæci & luscii, talpæ & vespertilioes splendorem ejus primo intuitu non conspiciant. Et si Scripturam in se esset obscura, quis quæso eam commentariis dilucidare posset? Tandem

Becca-

Becanus obvertit: *Scripturæ modum loquendi propter suos hebræismos, antilogias, hystero-logias esse obscuram. Man. Lib. I. c. 1. p. 15. sqq. Resp. Ineptæ! Addisci enim debeat modus loquendi: indeque ab ignorantia legentis ad obsecritatem Scripturæ n. v. c. Maledictionem vero non responfionem meretur Blasphemia Jesuitarum Colonienfium, injuriantium: Quod S. Scriptura in illis ipsis five dogmatibus five præceptis, quæ continet ac proponit, fit veluti nafsus cæcus, non præbens certam aliquam & immotam fententiam, fed quæ in quamvis interpretatione fieti potest. Censur. Colon. Art. 1. pag. 17. ap. Chemnit. Theol. Jesuit. c. 2. th. II. f. 4.*

§. 13. Sed quorfum hæc fuppreffio & cavillatio S. Scripturæ? lane eo, ut radios illos fanctiffimos & Majeftaticos Scripturæ fubfurrantes in Papam fuum transferant, illum Judicem, imo Deum & Patrem omnium luminum faciant. (Quod exprefse fatentur, Censur. Colon. Art. 1. p. 117.) propterea, quod fe-deat legitimus fucceffor in fede Petrina. Numne vero nunc Spiritus S. lateribus cathedræ, vel fcrinio pectoris Solius Pontificis (contra Joh. III. 8. & 1. Cor. XII. 8. fqq.) affixus erit? Pofito autem, non conceffo, Papam Petro fucceffiffe; fucceffit lane loco, non pietate & doctrina, quemadmodum impius Zedekias Davidi, Caiphæ Aaroni, & fic obominatio fape fterit in templo Dei, Spiritus S. non loco fed fide tenetur. Nec fapientia habitat in peftore vitii obnoxio Sap. I. 4. 5. At plurimi Papæ (imo poft veterum Epifcoporum exceffum omnes) foverunt v. g. Anafthafius fterit a fententia Neftorianorum (tefte Platina in vita Anafth.) Achatius fuit Hereticus, & ideo a Gelafio excommunicatus (tefte Jur. Can. cauf. 24. quæft. 1. cap. Achatius): Liberius Arianam hærefin fovit (tefte Platin.): Innocentius I. Sacramentum Euchari-ftiæ Infantibus ad falutem neceffarium effe dixit; quod Patres Tridentini hæreticum effe definiunt: Honorius fuit Monotheleta, & ideo nominatim in Concil. Conftant. damnatus. Arguo: Præfules Sedis Petrinæ errant in fide & hærefes foveant damnabiles: E. Papali & neceffario competit; fed ipfe potius, fibi prætoriam interpretationis majeftatem blafpheme adfcribens, Ægyptiacis tenebris & babilonica caligine excæcatus impie fuperbit.

§. 14. At illi, ut Papam fuum Judicem evincant, mifere fe &

E

argu-

argumenta torquent. Sed in-cassum: & quia Spiritu vertiginis sunt correpti, vitioso circulo circumgyrantur. Circulus enim est dicere: Scriptura est obscura: E. indiget Papa interprete. Papa vero est interpres: cur? quia hoc dicit scriptura. Probetur autem, quod hoc dicat Scriptura: quia Romanus Pontifex dicit, id dicere Scripturam. Perinde, ac si colligerent: Quicquid Romanus Pontifex definit, est infallibiliter verum: sed R. P. definit, quod sit infallibiliter verum, quicquid R. P. definit. Ergo. Qualem circulum se vitare non posse Grotius *Tract. I. Unde scii? seu de Agnosc. Script. c. 4.* desperabundus fatetur. Vid. omnino *Calixt. de Circ. Pontif. & Hülsem. Brev. c. 1. §. 16. ū. Magnif. Du. Præs. in Colleg. Definit. Theol. MS. Loc. I. §. 23.*

P O R I S M A III.

Enthusiasti autem Modernorum Phantastarum non sunt Radium a Patre Luminum sparsi; sed Tenebræ a Spiritu Tenebrarum offusæ.

§. 15.

Anglia fertilis semper schismaticorum Provincia, *que quotidie* (cecu scribit *Casp. Ens in Tragœd. Anglic. von Untergrabung des Parlament-Hauses, in princ.*) aliquid parit novi, quemadmodum hætenus perniciosissima præbuit fomenta multis fanaticis: v. g. Anabaptismo, Familistis, Separatismo (autore *Boltono*, *Brownismo* (*Rob. Brown*), *Sebaptismo* (*Joh. Schmith*), *Independentismo* (*Joh. Robinson*), *Presbyterianismo* &c. (de quibus omnibus. Vid. *Hon. Reggins & Hoornbeck Lib. V. Summ. contr.*); Ita etiam proximis annis furialem modernorum Quakerorum (a tremore lingua Anglicana sic dicti, quod in ecclasi toti tremant ac trepidant: quales Quakeros olim etiam *Mosen*, *Daniel*, *Jeremiam*, quia timuerunt ac tremuli fuerunt, fuisse infaniunt) abortum & monstrum enixa est, novissimum Diaboli *αὐθγαποκτόνος* virus & pestem totius veritatis Christianæ abominandam.

§. 16. Dico: Modernorum, quia vix tribus abhinc lustris demum exereverant; hoc ipso ipsi gloriaci: quod DEUS hætenus a nullis adoratus in spiritu & veritate: sed fuerit quasi peregrinus inter homines, quia totus mundus adoravit Bestiam, ejusque imaginem. Standarte p. 5. It. quod Lux gloriosi Evangelii hætenus plane occulta fuerit. An-
pune.

nunc. *omn. Regibus p. 5.* Moderni itaque sunt, ratione incrementi & *emerfonis*; non ratione originis. Inde ait *Edmund. Dikinson* in *Delphianis* *Phenizantibus c. 9. in notis*: O quam inique agitis, qui *Sectam*, quam *Quakers* vocant, tanquam novam damnatis, cum tamen eorum *Evangelium* quod æque ac *Pythie* oracula ter mille annorum gloriam sibi vindicent. *Vid. Plut. de Pyth. Orac.* Non multum abest, quin antiquitatem eorum ipsius *Diaboli* ævo annumeret. Et liquet, eodem ferme somnio, jam tempore *Lutheri* & post, obtenebratos fuisse *Nicol. Storch*, *Andr. Carlstadium*, impudenter insanientem: Man müsse nicht durch euserliche Unterrichtung (quare & Scholas omnes *Witebergæ* abrogavit) sondern (& quidem soli *Laici*) durch die Entgröbung, *Verwunderung*, ausgefrefete Lust, langeweile, durch die *Besprengung* in leider Weise und Gelassenheit, von *Got* gelehret werden. *Ejusdem* furfuris fuit etiam *Th. Münker*, *Casp. Schwencfeld*, *Joh. von Leyden*, ejusque *Propheta* *Rnipperdölling*, *Ezech. Metzb.* & omnium fere pessimus, *Valent. Weigelius*, *Hodegeta* & Antesignanus modernorum *Phantastarum* (utpote qui in omnibus plane cum his idem sentit) turpissimus. Conf. omnino *S. Minist. Hamb. Quaker-Greuel Præf. membr. V.*

§. 17. Si autem eorum delineatio subjicienda est, hæc habetor: *Enthusiaste* moderni sunt homines fanatici & *Phantastici*, putantes, se jam in hac vita plane perfectos & ab omnibus peccatis mundos esse: nec aliud cælum, quam quod in corde suo sentiant, vel infernum, quam homines malos, credentes; Nihil ergo restare, nisi ut corpore, velut ergastulo liberentur: colluvies blasphemia, verbuna *Dei*, *S. Ministerium*, *Sacramenta*, *Magistratum* & disciplinas naufeas & convitiatis: Qui (sine habita ratione sexus, ætatis, conditionis, aut temporis) frequenter in tantas incidunt ecclastes (puta *diabolicas*) ut toto corpore (sive in angulo obvelati sive in humum prostrati exanimis non abfimiles, nisi quod more *pythistarum*) contremiscant; quia, ut perhibent, *magnitudinem* illam *lucis* ac *splendoris* *divini*, quo obruantur, perferre & intra se continere nequeant. Hinc tam horrendum clamant ac reboant, ut homines pariter ac bruta animantia terrore exiliant: Et postquam, excussio raptu, ad se redeunt, de immensa gloria illius *Majestatis* multa & magna jactant, ignaro popello summa admiratione auscultante, & similem *beatitudinis* sensum exoptante.

E 2

§. 18.

§. 18. Ecce! hi sunt *tenebriosi* isti diabolici qui se tamen summe *irradiatos* esse mentiuntur. Non secus ac Pater ipsorum Spiritus tenebrarem, qui se transfigurat in Angelum lucis 2. Cor. XI. 14. *Lucem* (ex *Job. I. 9.*) perpetuo clamitant, quos tamen *Spiritus somniorum* obnubilat: *Radios* gloriantur, at *Tremor*, ac furor (noctis & caliginis infernalis characteres) ἀποσκίασμα illos æternarum tenebrarum hæredes: Spurci illi vespertiliores radios Scripturæ fugiunt, umbras Pythias ambiunt. Quos sic redarguo: Quicunque *radios θεοπνευστος* susque deque habent imo convitiuntur, illis, loco illuminationis & revelationum, non nisi tenebræ Belialicæ competunt Atqui Quakeri &c. Ergo. Propositio luce sua radiat, ex natura contrariorum, quorum alterutrum tantum, non utrumque inesse potest. Hic non datur ullum *diluculum*, aut consortiam utriusque. Quæ enim communiō Lucis cum tenebris? & quæ concordia Christo cum Belial? 2. Cor. VI. 14. seq. Aut ergo sola Lux est, aut solæ tenebræ. Subsumptum probo ex ipsorum blasphemia: *Scriptura loquitur de Luce, neque vero ipsa est lux, neque verbum, neque vita, neque Judex, neque Regula.* Stein den die Bauleute p. 2. *Scriptura est tantum contestatrix nostræ doctrinæ p. 4. Et p. 3. Nimum adheretis*, inquit, *Scripturæ externæ tenebrosi vestris cordibus, ceu cæci Pharisei, queritisque vitam, ubi inveniri nequit: ad Christum accedere detrectatis, qui vera Lux est: illum throno extutitis Scripturamque, tanquam vestram Lucem, Judicem, vitam, Regulam substituitis, Christo dominium dementes, Literæ mortuæ tradentes.*—*Scripturam Deum faciunt, ut inde pecuniam lucentur.* Vah! contemptum S. Scripturæ! hem! impudens Spiritus quam sine fronte blateret contra sacra testimonia: Scrutamini &c. *Job. V. 39. Omnis Scriptura θεοπνευστος* &c. 2. *Tim. III. 16. Lucerna pedibus* &c. *Pf. CXIX. 105. Splendens in loco caliginoso* 2. *Petr. I. 19. Tenet igitur consequentia: E. Enthusiasti illi non sunt radii a Patre Luminum sparsi; sed tenebræ a Principe tenebrarum offusæ.*

§. 19. Sed audiamus deliras eorum ratiunculas, quibus nuntur. Obj. I. *Effundam Spiritum meum* &c. *Joel. II. 28. 29. Im Wege zum Rdnigreich. p. 8. Resp.* Hæc propheta jam adimpleta est in Apostolis *Act. II. 4. sqq. 17. sq.* Quid hoc ad Quakeros? Deinde, Apostoli, quanquam immediate a Deo erant illuminati, nunquam tamen auditores suos ad similem remiserunt illuminationem, sed ad Scripturam (*Act. II. 16. 2. Tim. III. 15. Rom. XV. 4. 1. Job. IV. 1.*) & ad
Præ:

Prædicationem verbi (*Rom. X. 18. Gal. I. 8. &c.*) *Obj. II. Paracletus vos omnia docebit Joh. XIV. 26. Resp.* Ergo Quakeros docebit? ergo immediate, sicut Apostolos (qui speciale Sp. S. expectandi promissum habebant *Act. I. 4.*) docebit? Ergo phantastice & horribiliter docebit? Nuga! *Obj. III. Loca: Jes. LIV. 13. Jerem. XXXI. 34. Joh. VI. 45. Non amplius docebit &c. E. nunc, non prædicationis verbi, sed radii illuminationis internus expectandus est. Wege zum Rönigreich A. 1659. p. 15.* Sed inverto potius argumentum: Non amplius docebit quisquam fratrem suum dicendo (ex peculiari scilicet inspiratione, qualis in V. T. propria erat v. g. Soli summo Sacerdoti, Mofi, aliisque Prophetis) cognosce Dominum; (h. e. id vult Dominus a te, uti mihi revelavit;) sed (implero & clauso Prophetiarum tempore) omnes erunt edocti a Deo (mediate & ordinarie, per filium suum *Ebr. I. 1.* h. e. per verbum Dei divulgatum & literam clarissimam:) E. Nulla illuminatio ecstatica, sed *θεοδιδασκαλία* per verbum nobis hodie expectanda est. *Obj. IV. Nemo novit Patrem &c. Matth. XI. 27. Et: Deus filium suum revelavit in me Gal. I. 16. 12. E. datur in nobis revelatio Filio & Filio. Qui igitur dicunt revelationes desisse, abnegant Patrem & Filium. Im Wege zum Rönigreich. p. 10.* Sed delirant Fanatici. Revelatio enim ista facta est Paulo (immediate) singulariter; nobis (mediate) fit per Evangelium & Scripta Prophetarum *Rom. XVI. 26. Obj. V. Rom. X. 8. Prope te est verbum &c. E. Verbum Dei non in Scriptura; sed in corde nostro interne est querendum. Resp.* Arenam Boves aratis, cum responsum ipse Paulus (qui ubi de illuminatis jam per verbum loquitur) subjiciat *v. 9. 10.* Probe vero (ex phrasi ebræa *Deut. XXX. 14.*) idem est, quod cognitu ac creditu facile esse *Conf. B. Dannb. Hoöf. f. 81. & D. Schmid. Colleg. Bibl. P. I. f. 68. Obj. VI. Regum Dei intus habetis Luc. XVII. 21.* Collige: E. per enthusiasmum? Ridiculum! Nequam vero, cum immediatam irradiationem phantasticam negamus, simul omnes internos Spiritus S. motus & operationes occultas in cordibus illuminatorum per verbum, inficiamur. Nam Scriptura dicit, quod Sp. S. det testimonium (interne) Spiritui nostro, quod simus Filii Dei *Rom. VIII. 16. 2. Cor. I. 22. Eph. I. 13. sq. IV. 30.* & quod pii sæpe prægestum (intra viscera sua) sentiant futuri seculi *Ebr. VI. 4. seq.* At vero exinde, a Radio interno Spiritus S., in cordibus illuminatorum, placide testificantis ad radium phantasticum

com Spiritus enthusiastici furiose revelantis: It. a Spiritu bono Domini tranquillante ad Spiritum malum a Domino perturbante (1. Sam. XVI. 14.) n. v. c. Obj. VII. *Unctio in vobis vos omnia docet, 1. Job. II. 27. E. datur revelatio interna in nobis, nos omnia docens.* Resp. Unctio ista non extasia diabolicam; sed (α) Doctrinam fidei Christianam, & (β) oblationem, per testimonium Spiritus S. internaum, ad vitam aeternam significat, quod manifestissime patet ex 2. Cor. I. 21. 22. Rom. VIII. 16. Eph. I. 13. sq. IV. 30. Conf. August. Tract. III. in Epist. Job. ap. Hutter. Locor. f. m. 34. & omnino Ministr. Hamb. Quae-ster-Greuel, ex professo.

P O R I S M A IV.

Apud Deum nullum est ἀνοσιταγα Ignorantiae nec Futurorum neque Futuribileum, etiam sub conditione, & cujuscunque tandem sint ordinis.

§. 20.

PATER ille LUMINUM (cujus oculis omnia sunt nuda ac aperta Ebr. IV. 13.) *ejusque Intellectus* luminosissimus, h. e. mere intuitivus, in perpetuo videt OMNIA & praesentia, & praeterita & Futura, possibilis atque futuribilia uno stabili radio semper collustrans, nulla scientiae liberide aut incertitudinis nubecula obduci, nedum obtenebrari potest. Dominus revelat profunda & abstrusa: & novit, quae in tenebris sunt, quia lux semper cum eo habitat Dan. II. 22. DEUS *καρδιογυωσης* (Act. XV. 7.) novit omnia cordium cogitata (1. Reg. VIII. 39.) etiam a longinquo (Ps. CXXXVIII. 2.) h. e. antequam fiant, Futura scilicet, contingentia (El. XLI. 22.) Quia nim. ea praedixit. E. eadem praenovisse certum est. Exemplis sunt: Josias nasciturus, quem altaria cum sacrificiis deleturum praeviderat 1. Reg. XIII. 2. Imo Tyrionum & Sidoniorum penitentia Matth. XI. 21. & traditio Davidis 1. Sam. XXIII. 12. Quae, cum FUTURIBILIA tantum essent, nequam ignoravit. Egregie Seneca: *Nota est, inquit, Deo operis sui SERIES, omnium Illi Rerum per manus suas ITURARUM scientia IN APERTO SEMPER est, nobis ex abdito subit: & quae repentina putamus, Illi praevisa veniunt & familiaria Lib. IV. de Benefic. c. 32. Conf. Chemn. L. Tb. Tom. I. f. 148. sqq. Hutter. L. Tb. f. 256. sqq. Dn. Calov. Syst. f. 512. B. Gerhard. Loc. II. de Deo §. 250. Petav. Tom. I. Dogm. c. 8. Haec autem Dei Praescientia, licet sit clarissima, certissima*

ma

ma & ratione eventus rerum infallibilis, contingentia tamen non necessitat. Non enim ideo contingunt, quia Deus praescit; sed Deus ideo infallibiliter praescit, quia certo certius futura. Hoc est, Deus quid cause libera actura vel non actura sint, non novit ex decretis suis, sed ex perfectione sua infinita omni scientiae Michael. Lib. I. de Praedest. c. 9. fol. 382. Vid. oratione Disp. Doctoral. Magnif. Dn. Praesid. §. LXXXVII. sq.

§. 21. Sed trabem in omnibus, quod dicitur, ex Tribu Scholastica, azaneorum malorum fabricatrice infaulta, & ad omnia *λεπτά* & Afini umbras perferutandas industria, obvertunt Scotistae seu Praedeterminantes dicti (de quibus Laudata Disp. Doctoral. §. LXXVIII. & omnino §. XCII. collat. LXXXVIII.) ajentes: Deum futurabilia illa praescire non nisi ex praedeterminante decreto: Quia nihil sit aut fiat sine concursu Dei: nec voluntas nostra possit aliquid libere velle, nisi illa libertas volitionis primum sit a Deo praedeterminata; cum nihil (E. nec volitio) sit, quod non primum a Deo dependeat. Verum appage blasphemiam istam subtilitatem, quam propter duo praecipua, queis nititur haec praedeterminatio, absurda: (1.) negatam Hominis Libertatem (2.) Θεαυαγορησίαν, monstrum praedeterministicum, excramur. A necessitate enim dependentiae voluntatis in esse ad necessitatem dependentiae in agere n. v. c.

§. 22. Confirmatum autem hoc ultro abijt cornuta Calvinistarum turba, dilemmate suo vel Herculi clavam extorsura; arguens: Aut Praescientia Dei non est infallibilis & non indubitato vera; Aut non datur Rerum contingentia. Connexio hujus Proposit. adeo videtur invicta, ut (dicente B. Dannh.) etiam magno Ciceroni hic aqua haeserit, quem adducit & refutat D. August. Lib. V. de C. D. c. 9. In his, inquiens, angustias Cicero coarctat animum religiosum, ut unum eligat e duobus: Aut esse aliquid liberum in nostra voluntate, aut non esse praescientiam futurorum, quoniam utrumque arbitratur esse non posse; sed post-
ter altero, alterum tolli. Si & c. sed leg. haec elegantiss. omnia & sqq. ap. Dannh. Hodof. f. 221. in gl. margin. Nam infallibilitas divinae praescientiae tollit mutabilitatem (contingentiam) rei, & vice versa. Wendelin. Exerc. XXX. fol. 440. Voet. P. I. Select. f. 250. Quae Deus praescit fore, illa voluit ac decrevit (vid. Magnif. Dn. Praef. Disp. Doctor. §. LXXXVIII. sq. ubi ipsum nar' ἐνσάωων refrænatur: Deus praescit peccata: ergo vult, contra Pl. V. 5. 6. 7.?) Maccov. D. VI. de Praedest. f. 16.

Verum

Verum quadratum hoc dilemma rotunda ex unanimi Theologg. ore rerunditur negatione. Respondet (α) *Justinus Philos. & Martyr.* (qui vixit Sec. II. circa A. 168. & Discipulos Apostolorum audiit) *Resp. LVIII. ad orthodoxos: Præscientia non est causa ejus, quod futurum est: sed futurum est causa præscientiæ; siquidem Futurum non sequitur Præscientiam; sed Præscientia Futurum. Suffragatur. (β) August. lib. III. de Lib. Arb. c. 4. Tom. I. Opp. f. 669. sq. Sicut Memoria tua non cogit factu esse, quæ præteriere: sic Dei Præscientia non cogit faciendæ, quæ futura sunt. Confirmat. (γ) Hutterus L. Th. f. 258. Præscientia est ex genere eorum, quæ τὰ πρὸς τὴν Relata dicuntur, & semper aliquam πρὸς αὐτὸ ἤστω obtineant: ita ut res præscitæ fundamenti respectum in ista relatione obtineant. Ergo vel ipse Naturæ ordo, qui est in Fundamento & Terminò Relationis invertendus fuerit: vel concedendum id, pro quo Ecclesia vera pugnat, nempe Præscientiam a rebus præscitæ, non has ab illa dependere. Scientia enim fundatur in objecto: E. omne objectum prius est cognitione. Annuit (δ) B. Dannb. Hodos. f. 221. per distinct. Contingentia esse necessaria, sed necessitate consequentiæ (Logica); non autem consequentiæ (physica). Subjungit (ε) *Magnif. Dn. Præses, Colleg. Anti Soc. f. 55. Axiomata: A. Præscientia infalibilitate ad Præscitæ necessitatem n. v. c.* Sic Medicus ex morbo mortem: Astrologus ex interpositione eclipsin prævidet; non autem necessitat. Dein; A necessitate immutabilitatis ex supposito, ad necessitatem absolutam n. v. c. Unde vel ipse *Hoorubek. Prævisa necessario sunt futura, sed non necessario futuranda. Tom. I. Socin. consult. f. 354.**

§. 23. Frustra autem urgent illud *iva Joh. XII. 38. 39. 40.* cum τὸ ἴνα non αἰτιολογικῶς, sed ἐκβατικῶς ab Evangelista accipitur, teste *D. Chrysof. secuto Gregorium Naz. ajente: ἰδὲ, ὅτι πάλιν εἶπεν, ἕξι αἰτιολογίας, ἀλλ' ἐκβάσεως. Οὐ γὰρ ἐπὶ δι' εἶπεν ἡσυχίας, ἐκ ἐπίστευσαν: ἀλλ' ἐπὶ δι' ἐκ ἐμελλον πιστεῖν, διὰ τὸ εἶπεν ἡσυχίας, ex Colleg. Distinct. Anti Calv. MS. Dn. D. Rappolti Loc. II. Quest. VII. Dist. VI. Sed hæc attingisse sufficiat: ad *Petav. Dogm. Tom. I. Lib. IV. c. 1. usque VII. Dannb. Hodom. Calv. Phant. III. Et ad Disp. Doctoral. Dn. Præsidis, Alior, recurat, qui ampliores fitit crateres.**

§. 24. Complent tandem nobilem Fratrum trigam *Sociniani,* & uti Calviniani Libertatem Arbitrii ob Præscientiam necessitantem; ita Hi Præscientiam ob Libertatem Arbitrii negare, & sic nudato Petro Paulum tegere (quod dicitur) satagunt. Expresse enim Socinus

Socinus *Prælect.* c. 8. *sqq.* DEUM peccata, quæ ab humana voluntate dependent & futura contingentia præscire, antequam fiant, negat. Peccata, inquit, ista (de quibus Deur. XXXI, 16. 20.) DEUS futura prædixit, non quia certissime futura nosset, sed quia sibi plane verisimile erat, l. c. f. 32. 38. conf. Smalz. *contr. Franz.* f. 427. 473. Crell. *de Deo* c. 24. f. 201. Quibus admissis, DEUM ab inscitia & probabilitate ad scientiam & veritatem mutati, adeoque non omnia in æternitatis *vov* intueri, sequeretur, si DEUS cras aliquid sciat, quod nūdius tertius ignorabat. Quod *ἀτόπος* est. Ficulnea sunt, quæ obijciunt: *Futura contingentia & futuribilia nullo modo sunt: E. nullo modo sciri possunt.* Resp. (Posito non concessio Antecedente) Neg. Consequens & consequentia. Quasi vero Intelligibilia & possibilia vel a nostro Intellectu non concipi & intellegi queant; quidni igitur a DEO omnisciente? Et quanquam *futurorum contingentium* (quod etiam obijciunt) non detur determinata veritas, ratione suæ contingentia; datur tamen infallibilitas ratione divinæ Præscientiæ. Reliqua (quæ etiam ex Scripturis adducunt, de DEO *ἀνθροπονῶδες* dicta, sed *θεοπρονῶδες* intelligenda) *Vid. in Colleg. Anti Soc. discussa Disp. IV. fol. 54. seqq.*

§. 25. De scientia *media* (Scholasticorum commento, super quo & ipsi scaperdam trahere nondum desierunt) inter *scientiam simplicis intelligentia visionis*, an Deus per eam futurabilia sub conditione, nunquam tamen futuranda, actu intelligat, quid sentiendum sit: videlicet omnino ex professo & ex asse discursum & discussum, in *Disp. Doctoral. Magnif. Dn. Præsidis Porism. IV. a §. LXV. LXXXV.*

PORISMA V.

Serenissima DEI voluntas nullum *νεφῆς ἀποσκίασμα*, nulloque nubem *παραδαιῆς*, qua se ALITER ratione signi, ALITER ratione beneplaciti habeat, patitur: neque etiam Haloni aut nebulae, qua Decreta divina in Patre Luminum aliquam importent ullorum accidentium, compositionis vicissitudinis &c. obscuracionem, involvitur.

§. 26. **U**Num est Patris Luminum Jubar, unum Lumen, una claritas, unaque inde manans serenitas, i. e., UNA voluntas; simplex in se, non duplex sibi merque contraria: *constans*, nulla Tropi-
 nā & conversione a sereno Tropico signi ad frigidum Tropicum Beneplaciti transitura, infeliciter nobis **OBSCURABILIS**: *Non stimulara*, per pluviosas nubes, tonitribus tempestatibusque infernalis
 Decreti sui pręgnantes, radiolis signi speciosis hypocritice
 pręmians: *Non fraudulenta*, periculosum Beneplaciti sui ΠΑΡΑ-
 ΛΑΓΗΝ sub splendida nube seu corusco vapore & apparentia nudi
 signi, dolose eclans: *Non meteorica*, incertę parallaxeos, num su-
 pra, num infra lunarem spheram serię DEI Benevolentię hæreat,
 subnotanda. Nam DEUS (ipse) est αψευδής Tit. I. 2. & ἀνυπόκρι-
 τος 1. Sam. XV. 9. E. non poterit se habere άλλως κατὰ σημείων,
 καὶ άλλως κατ' ἐνδοκείαν. E. secundum nullam ἀλλαγὴν. Ver-
 bum etiam Domini, quo voluntas ejus nobis serenat, rectum & in
 veritate Pf. XXXIII. 4. ac πιστός λόγος, 1. Tim. I. 15. Si igitur λόγος
 ἀποφορικός signi πιστός est: E. non erit degener κατὰ παραλλαγὴν
 quandam ab ἐνδοκείᾳ.

§ 27. Quanquam autem voluntas hæc simplex sit in se; cum ta-
 men ex omni parte Tota nobis non in aprico sit, ratione nostri, in
 duplicem quasi abit distinctionem: inter voluntatem Arcanam &
 Revelatam. Hanc intelligimus; Ad illam autem menti nostrę non
 pater accessus: adeo ut ipse D. Paulus, hac materia prolixè perlu-
 strata, tandem in insolitam pene exclamationem erumpat: O Pro-
 funditas divitiarum divinę sapientię! quam incomprehensibilia
 sunt judicia ejus! quam impervestigabiles vię ejus! Rom. XI. 33. Et
 hoc respectu voluntas est ipsa individua DEI essentia: Altero vero,
 ratione actus terminativi, quo extra sinum Deitatis ad creaturas e-
 greditur, extræssentialis quidem dicitur; attamen ab omni πα-
 ραλλαγῇ, eeu DEUS ipse, aliena est. Distinguitur alio nomine in
 voluntatem Pręcepti & Decreti (ita, ut id quidem, quod DEUS vult
 ratione pręcepti, etiam velit voluntate decreti, sed non reciproce,) seu,
 quod idem est, (sed sano sensu, quo accipiunt B. Meisn. Anbröp-
 Disp. II. Qu. I. n. 16. B. Hutter. Form. Conc. f. 1064. & L. Tb. f. 783. seq.)
 ubi eam ex mente Lutheri rejicit: Quam miratur B. Dannb. Hades. f.
 227. sq. collat. f. 536.) in voluntatem SIGNI & PLACITI, vel (uti Scrip-
 tura loquitur, vid. Chamier. Lib. VII. c. 5. §. X. f. 103.) in ἐνδο-
 κείαν

νίαν & ἐναγίσταν. Hæc decreti est & arcana: illa præcepti & revelata. *Utraque* DEUS vult omnes salvos fieri *1. Tim. II. 4.* Et non vult (voluntate antecedente seu hypothetica: si credant) ullos perire &c. *2. Petr. III. 9.* Vivo ego! nolo mortem peccatoris, sed (volo, voluntate consequente) ut vivat. *Ezech. XXXIII. 11.*

§. 28. ἁπαίδευτος igitur asylum quærunt Calviniani in hæc distinctione veterum Scholasticorum (*Lombard. lib. I. d. 47. C. Thom. P. I. q. 19. a. 11.*) contententes: Deum quidem velle omnes salvos fieri voluntate Signi, externa vocationis specia; non autem voluntate beneplaciti (interno & occulto decreto) *Bez. Resp. II. ad Colloqu. Mompelg. f. 173. Thossan. Th. hist. didasc. de Pelagian. th. 144. Kimedont. Lib. II. de Redempt. Gen. Hum. cap. XVI. f. 306. de Prædest. c. IV. fol. 478. sq. Conf. Chamier. Lib. VII. c. 6. §. 3. 12. f. 104. sqq. & externo tantum gestu & simulatione, non beneplacito, Piscat. Disp. de Prædest. th. VII. f. 66.* Genuinam enim veterum sententiam huius Distinctionis perspicue explicat *B. Luth. Comment. in Gen. Tom. I. Lat. Witteb. f. 177. A. ap. Hutner. L. Th. f. 783. & Dietr. Instit. f. 647.* ubi vide. Scholastici nimirum per voluntatem signi intellexerunt eam, quæ de salutis nostræ negotio in verbo Dei per signa externa, v. g. Sacramenta, Prædicationem verbi, &c. nobiscum agit. Per voluntatem autem Beneplaciti notarunt arcana illa Dei iudicia, quæ, non de salute nostra, ejusque mediis; sed de aliis imperscrutabilibus Dei viis ac operibus, sub admirationem non explicationem veniunt. V. g. cur Deus Filium suum eo & non alio anno ad incarnationem miserit? Cur Moysen & non alium Populi Ducem constituerit? &c. Calviniani autem ab hoc scopo aberrantes non subordinatas, sed contrarias in Deo fingunt voluntates, veram & simulatam: & quidem in salutis negotio, quod absolum est. Nutritur autem & nutritur hic error atheologa (non dicam blasphema) eorum Absoluti Decreti hypothese, quæ ipsi etiam Deo hypocriteos stigma inurit: Homines vero in desperationis labyrinthum seducit. At multum punant sibi favere Exempla: *Abrahami Gen. XXII. 1, 2. Cananæ Matth. XV. 28. Niniuitarum Joh. III. 4.* collat. 10. ubi Deus aliud voluntate beneplaciti decrevit, aliud signo externo simulavit: *E. (concludunt) datur ejusmodi alia voluntas signi, diversa a voluntate Beneplaciti.* Verum A tentatione crucis ad voluntatem salutis n. v. c. Dein a mutatione voluntatis secundum certam hypothesin

limitatæ ad diversitatem voluntatis absolutam n. v. c. Una enim & immobilis eadem est voluntas, sub conditione saltem (constantia aut inconstantia, pœnitentia aut impœnitentia, quæ est in objecto) adalterutram conditionis partem terminabilis.

§. 29. Tenet ergo nostra Thesis: voluntas Dei est infucata ac invariabilis ratione suorum decretorum, imo simplicissima & omnium Accidentium expers. Ast cristatus hic contra insurgit *Korsius* cum asseclis, Patrem Luminum nebuloso Accidentium, indeque fluentis mutabilitatis, præpimis respectu decretorum suorum (quæ falso ab Essentia Dei distingvit) Halone obscuraturus; Nobis autem nodum Gordium nexurus. Sed quia ejus ratiuncula ferme in ore ac paginis omnium sunt, vel tetigisse saltem eas, satis erit. Obj. (α) *Natura Dei una est, decreta, infinita.* Innot. ad *Disp. III. de Deo, fol. 208. sqq.* Resp. A Multitudine objectorum ad multitudinem Principii n. v. c. Obj. (β) *Decreta Dei libera sunt: At Essentia Dei est necessaria: E. Decreta non sunt Dei essentia, sed accidentia.* Resp. A contingentia Libertatis objectivæ ad contingentiam Libertatis subjectivæ, it. Ab indifferentia Decretorum terminativa ad essentialem n. v. c. Hic pedem figimus: Reliqua videri possunt ap. *Becan. Th. Schol. P. I. c. VII. Fridl. Meadull. L. de Deo qu. 40. Scheibl. Lib. II. Metaph. c. III. punct. 6.*, & post alios *συνοπτικῶς in Colleg. Anti Soc. Dn. Præsid. Disp. VII.*

§. 30. Coronidis ergo quæri hic posset: Annon vero *περιχώρησις* illa mutua incarnationis in temporis plenitudine facta τῷ Λόγῳ quendam *παράλλαξιν* obrudat? Sed facilis est responsio: Λόγῳ mansit ἀρεπτός in se, sicut EST (Pl. CII. 28.) saltem novò termino (incarnationis, non vero alterationis aut accessionis cujusdam accidentis, quo se ἀλλῶς habeat) insignitur.

P O R I S M A VI.

Jubar Sanctitatis divinæ nullam causalitatis Peccatorum Eclipsin patitur.

§. 31. **N**equè Lunarem, quæ ipsi lucem revera & proprie eripiat, h. e. qua Deus proprie, absolute & per se ad peccata causando concurrat: Neque Solarem, quæ ipsi lumen quidem non auferat, sed tamen tenebricosam oculis nostris umbram interponat, h. e. qua Deus causa peccati, saltem per accidens, videatur. Luc enim

Obemnit. *L. de Caus. Pecc. Debemus de Deo non tantum recte & pie sentire; sed & reverenter loqui, ne absurdis & prodigijs loquendi formulis sanctum Dei nomen in vanum assumamus. L. Th. P. I. Loc. V. c. VIII. f. m. 156.* Idem monet Paulus: Formam teneto sanorum verborum 2. Tim. I. 13. Si quis non accedit sanis sermonibus, & ei, quæ secundum Pietatem est doctrinæ, Is inflatus est, nihil sciens, sed infans circa quæstiones ac pugnas de verbis: ex quibus nascitur invidia, lis, maledicentiæ, suspiciones malæ 1. Tim. VI. 3. 4. Inquis: *Itane horride & blasphema videntur locutiones, quibus ipse Spiritus S. utitur?* Verum alia est phrasis Spiritus S. genio Hebrææ propria, ut per eam quis facere dicatur, quod tamen nequiquam facit, v. g. Exod. I. 17. Excipis: *Eodem res recidit, cum Scriptura per terminos artis Scholasticos est explicanda.* Resp. A Scholasticorum tricis ac gerris ad phraseologias Pietatem & Ecclesiam decentes n. v. c. Plura de his ex professo vid. in *Dn. Calov. Harm. Calixtino. Heret. fol. 96. 97.*

P O R I S M A VII.

Pater Luminum fuit etiam Creator Luminis Humani originalis, Primoque Homini nullum ἀποσκίασμα nebulamve Purorum Naturalium: nullam παραλλαγὴν Intellectus ac Voluntatis: nullam affectuum diversitatem, τροπὴν & Repugnantiam; sed serenissimum lumen, h. e. perfectam ac integerrimam Justitiæ ac Sanctitatis divinæ imaginem concreavit.

§. 34. **P**atet hoc manifestissime (α). Ex Textu (extra & ultra quem cum Scholasticis cavam Arabiam serere, miliumque terebrare, vanum & ineptum est) Mosaico *Gen. I. 26. sq. Creavit DEUS hominem* (non primum secundum pura naturalia, quibus deinde subveniret donum supernaturale; sed) *ad imaginem suam, ad imaginem* (ecce emphasin ἀνασκευασμένην τῶν Purorum Naturalium, ex Anadiplosi) *Dei creavit* (creavit sane tanquam creaturam a primo naturæ suæ momento sanctam & perfectam; non vero deinde demum rectificavit) *eum.* Deus hominem fecit **צו** rectum integrum

grum, perfectum, *Eccles. VII. 30.* Si enim (B) Pater Luminum cum nebula ignorantia & indifferentia naturalis Protoplastum creasset, esset Autor & ποιητής τῆ ἀποκρίσματος culpa & pœna, h.e. peccati atq; mortis: cujus vero solus autor est Princeps tenebrarum *Job. IIX. 44. i. Job. III. 8. Sap. II. 24.* Igitur (γ) A Patre Luminum non nisi splendor & serenitas VALDEBONA proficiscitur. At Status purorum naturalium (ignorantia scilicet mentis, seu ἀποκρίσμα, & inordinata voluntatis ad bonum caducum conversio, seu τροπή, per dona supernaturalia REMOVENDA ac CORRIGENDA, juxta Arnschwanger. *Disp. de Pecc. Orig. th. XXII. It. Appetitus sensitivus judicium mentis anteverrens, seu παγαδάριον, & CUM EO DECERTANS, It. asperis nebulis: variis casibus, doloribus, morbis, ac ipsi morti expositum esse, juxta Calixt. *Epit. Theol. f. m. 95.*) est tempestas turbida imbribus & turbinibus Qualitatum inamœna: E. non est a Patre Luminum profectus. Anne enim sol tenebras spargere potest? Numne Pater Luminum nebulam & ἀποκρίσμα primo homini inspiravit? Ἄραρον! Tenet ergo consequentia: Quod imago primæva purissimum ac serenissimum perfectæ ac integerrimæ Justitiæ ac Sanctitatis Lumen sit concreatum.*

§. 35. Inconsiderate itaque loquitur *Hugo Grotius, Lib. II. de Jure B. ac P. c. II. n. 2. f. 114.* collatis notis f. 124. attribuens primis Parentibus EXIMIAM SIMPLICITATEM (infantilem, cujus argumentum fuerit nuditas: irrationalem ferme & brutalem atque barbaram, similem nudibus Americæ populis) appellatque VITAM RUDEM, ex mente Senecæ, quem *Epist. XC. allegat*, agentem: ignorantia rerum innocentes erant. Ipse addit: *Erat in illis (Protoplastis) ignorantio magis vitiorum, quam cognitio virtutis.* Quod est expresse contra *Eph. IV. 23. 24. Coloss. III. 10. Gen. II. 19. Syr. XII. 9. Sap. II. 21. sq.* planeque Socinianum. Nam eodem modo *Smalzius: Adamum ante peccatum instar infantis fuisse & pueri, qui, quid esset nudum esse, scire non potuerit*, pronunciat, contra *Franz. f. 45.* Verum enim vero nescivit nuditatem ignominia; scivit tamen nuditatem innocentia: vel nescivit nuditatem suam ethice non physice.

§. 36. Sed & id Socinianissimum olet, quando Quidam dicunt, quod homo integer natura sua fuerit mortalis intrinsece. Ita inter alios *Arnschwanger Disp. cit. th. XV III. imbecillitates & miseria: imo ipsam mortem meritis naturalibus accenset.* *Tr th. X. Naturale, inquit, est homin*

mini ut moriatur. Si primo homini nihil quod naturam superaret, collatum erat, moriendum ei fuit, etiamsi non peccaret. Planè ut Socinus: Affero primum hominem, antequam laboretur, natura immortalem non fuisse, sed naturaliter, & citra impendens aliquod periculum mortis jam tum fuisse subjectum. lib. de Stat. Pr. Hom. contr. Pucc. f. 57. Alibi Itane? Ergo mors ejusque prodromi & satellites morbi & ærumnæ non erunt stipendium peccati, sed fors naturæ, contra Rom. VI. 23. V. 12. & NB. VIII. 10. Sap. I. 13. II. 23. Gen. III. 17. 18. 19. Ergo Pater luminis cum ipso lumine umbras & tenebras mortalitatis concreavit: Ergo cum splendore & radiis vitæ etiam ipsam mortis caliginem insperlit: Quæ omnia implicant, pro pectori nauseam movent, & a prædestratis adstruuntur. Vid. Colleg. Anti-Soc. Magnif. Dn. Præsidis Disp. XXVIII. XXIX. XXX. Dn. Calov. Harm. Calixt. Heret. f. 219. seqq. Fridlib. Medull. f. m. 385. 390. seqq. conf. etiam Dannhaw. Hodof. f. 429. seqq. Sed manum de tabula, cum vel ipsa pagella hic filum abrumpat.

§. 37. Quod igitur superest Patri Luminem (Jac. I. 17.) in quo nec ulla tenebræ sunt (1. Joh. I. 5.) nec ulla transmutatio aut conversionis obumbratio locum habet, (Jac. I. c.) quod nos in admirabilem suam lucem (1. Petr. II. 9.) vocavit, gratias, quibus capiendis sunt mentis angustia, agimus humillimas, devotoque pectore precamur, ut ipsius radiis perpetuo collustrati tandem ex hac tenebrarum valle (Ps. XXIII. 4.) & caligine mortis (Luc. I. 79.) tanquam filii lucis gratiæ (Eph. V. 9.) etiam lucis gloriæ, quæ, cum ipse DOMINUS sit nostra lux, neque lucernæ, neque solis lumine (Apoc. XXII. 5.) indigebit, filii simus!

A M E N!

F I N I S.

Leipzig, Diss., 1674 (1)

ULB Halle

003 741 788

3

TA → OL

f

nur 1+7 Stück verknüpft

V317

ΦΩΣ ΦΩΤΩΝ
SINE NEBVLIS ET VMBRA
SIVE

ORACVLVM JACOBÆVM

CAP. I, 17.

DE

ILLVSTRISSIMA
DIVINAE IMMVTABILI-
TATIS MAIESTATE

APERTA SCENA, CONSPICVA

IN

SOLEMNI HAC DISSERTATIONE

QVAM

SVB PRAESIDIO

DN. JOH. ADAMI SCHERZERI

SS. THEOL. DOCT. PROFESS. PVBL. PRIM. FACVLT. SVAE
SENIOR. INGENVI PRAESVLATVS MISN. CANONICI
ET THESAURARI, CONSIST. ELECT. ETC.

DOCTORVM AC ERVDITORVM EXAMINI ET DISQVISIONI

PVBLICE SVBMITTIT

JACOB-HENRICVS OHLIVS

REGIOM. PRVSS.

D. XXII. SEPTEMBR. A. MDC LXXIV.

WITTENBERGAE,

RECUSA IN OFFICINA HAKIANA, MDCXXXVI. (6)